

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

ת"ע 44460-07-14 ת"ע מ.א.נ' פ.י. ואח', 44781-07-14, ת"ע 44592-07-14

לפני כבוד השופטת רונית גורביץ

בעניין: צוואת המנוחה מ.פ.ז"ל ת.ז. *****

המבקש

פ.י. ת.ז. *****

באמצעות עוה"ד אילן וקנין

נגד

המתנגדים

1. מ.א.ת.ז. *****

2. ש.ע.ת.ז. *****

3. פ.י.ת.ז. *****

4. כ.ש.ת.ז. *****

5. ח.ש.ת.ז. *****

6. פ.מ.ת.ז. *****

באמצעות עוה"ד שרון כהן

פסק דין

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12

התנגדות לקיום צוואה מאוחרת לטובת צאצא אחד מתוך שבעה אחים, וזאת לאחר שבצוואה קודמת ציוותה המנוחה על קניית ספר תורה וחילקה את כל רכושה בשווה בין כל שבעת ילדיה.

א. רקע עובדתי והשתלשלות ההליכים

1. ביום 06.03.2014 הלכה לעולמה גב' פ.מ.ז"ל בהיותה בת 79 (להלן: "המנוחה").

המנוחה אם לשבעה ילדים.

2. ביום 06.04.2014 הוגשה בקשה לרשמת לענייני ירושה בנצרת למתן צו לקיום צוואת המנוחה

מיום 20.12.2009 על ידי בנה המבקש.

3. ביום 27.05.2014 הוגשה התנגדות לצוואה על ידי ששת ילדיה הנוספים של המנוחה (להלן:

"המתנגדים").

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

ת"ע 44460-07-14 ת"ע מ.א.נ' פ.י. ואח', 44781-07-14, ת"ע 44592-07-14

- 1 4. ביום 30.06.2014 הורתה הרשמת על העברת התיקים לבית משפט זה לשם בירורם בהתאם
- 2 להוראת סעיף 67 א(א)(1) לחוק הירושה, תשכ"ה-1965 (להלן: "חוק הירושה").
- 3 5. בהחלטתי מיום 24.01.2016 מיניתי את המומחית, ד"ר איזבלה גרינברג ליתן חוות דעת בנוגע
- 4 למצבה הקוגניטיבי והנפשי של המנוחה בעת עריכת הצוואה מיום 20.12.2009 ויכולתה
- 5 להבחין בטיבו של מסמך הצוואה.
- 6 6. חוות הדעת של ד"ר גרינברג הוגשה ביום 03.08.2016 בצירוף נספחים רבים שעליהם התבססה
- 7 חוות הדעת (מטעמי נוחות אתיחס בפסק הדין לנספחים כפי שמוספרו על ידי המומחית).
- 8 ביום 9.7.2017 הגישה המומחית תשובות לשאלות ההבהרה.
- 9 7. המבקש עתר לפסילת חוות דעת המומחית מטעם בית המשפט.
- 10 בהחלטתי מיום 4.10.2016 דחיתי את בקשת הפסילה, אך עם זאת התרתי למבקש להגיש
- 11 חוות דעת מומחה מטעמו, בין היתר, בנסיבות בהן מדובר במקרה מורכב, בהעדר רשומות
- 12 רפואיות לשנים 2002-2009 ובפרט נכון למועד חתימתה של המנוחה על הצוואה השנייה,
- 13 כאשר המומחית נסמכת בחוות דעתה על ספרות מקצועית ונותנת משקל רב לתצהיר
- 14 המתנגדת 2 אודות מצב המנוחה. כל אלה במקובץ הצדיקו לטעמי מכוח סעיף 8 (ג) לחוק בית
- 15 המשפט לענייני משפחה ותקנה 258 יב (ז) לתקסד"א היעדרות לבקשת המבקש להגיש חו"ד
- 16 מומחה מטעמו.
- 17 8. המבקש הגיש ביום 6.10.2016 חוות דעת נגדית של פרופ' ירמיהו הייניק ובה התייחס גם
- 18 לחוות דעתה של מומחית בית המשפט.
- 19 9. ביום 22.3.2017 השתתפו הצדדים בישיבת פישור בפני מותב אחר, כבוד השופט קימלמן
- 20 אולם לא הגיעו להבנות ולהסדר בניהם.

ב. הצוואות

- 21
- 22
- 23
- 24 10. המנוחה חתמה על שתי צוואות.
- 25 11. הצוואה הראשונה נחתמה ביום 31.01.2005 (להלן: "הצוואה הראשונה") בפני עו"ד פז
- 26 ישראל ובפני העדה הנוספת גב' א.י. בצוואה זו מינתה המנוחה את בנה מתנגד 6 למנהל
- 27 העיזבון. כן הורתה למכור את דירת מגוריה בגבעת המורה, ומכספי המכר לרכוש ספר תורה
- 28 לבית הכנסת לעילוי נשמתה ונשמת בעלה המנוח.
- 29 ואלו עיקריי הצוואה:
- 30 "3א. הנני מורה בזאת למנהל העיזבון למכור את דירתי הנמצאת ב***** עפולה...לכל מי
- 31 שמנהל העיזבון שלי ימצא לנכון.

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

ת"ע 44460-07-14 ת"ע מ.א.נ' פ.י. ואח', 44781-07-14, ת"ע 44592-07-14

- 1 ב. מהכספים שיתקבלו מרוכשי הדירה...הנני מורה למנהל העיזבון לקנות ספר תורה לבית
2 כנסת לעילוי נשמתי ונשמת בעלי המנוח...וזאת בהתאם להבנתו ולשיקול דעתו המוחלט
3 והבלעדי של מנהל העיזבון.
4 ג. ביתרת הכספים שיישארו ממכירת הדירה הנ"ל ישתמש מנהל העיזבון לעריכת הסעודה
5 בעת הכנסת ספר התורה לבית הכנסת ולאזכרות השנתיות שייערכו לאחר פטירת.
6 4. הכספים שיישארו אחרי בבנק וכל שאר עזבוני (למעט הכספים שיתקבלו ממכירת הדירה
7 הנ"ל) יחולקו בחלקים שווים בין כל ילדי.
8 12. ביתרת הכספים ממכירת הדירה ציוותה לערוך סעודה בעת הכנסת ספר התורה ולאזכרות
9 השנתיות שייערכו אחרי פטירתה. לגבי שאר הכספים שנותרו בחשבונה וכל שאר עיזבוני
10 הורתה כי יחולקו בחלקים שווים בין כל שבעת ילדיה.
11 13. הצוואה השנייה נחתמה על ידי המנוחה ביום 20.12.2009 (להלן: "צוואה שנייה") בהיותה
12 בת 74 והיא זו אשר נמצאת במחלוקת בין הצדדים.
13 בצוואתה ציוותה המנוחה למבקש את כל רכושה, נכסיה, זכויותיה ותביעותיה, ובפרט
14 זכויותיה בדירה ***** עפולה.
15 וזו לשון הציווי בצוואה :
16 "1. הנני מצהירה בזאת שזאת צוואתי האחרונה וכל צוואה אחרת הקודמת לה בטלה בזה.
17 2. את כל רכושי ואת כל נכסי, זכויותי ותביעותי, זכויות במקרקעין בכל מקום שהוא ובכל
18 צורת רישום שהיא לרבות, אך מבלי לפגוע בכלליות הדברים, את כל זכויותי במקרקעין
19 המצויים ב***** עפולה והידועים כחלקה ***** בגוש ***** , את כל זכויותי
20 במיטלטלין, כספים, שטרות, יתרות בחשבונות בנקים, ניירות ערך, מניות, פיקדונות, תכשיטים,
21 מלבושים, רהיטים, כלי בית וכל מה ששייך לי ומה שמגיע לי ומה שיגיע לי מאחרים, בקניין,
22 במתנה, בירושה, בחליפין, בכל דרך שהיא, בכל מקום שהוא ובכל שעור שהוא על פירותיהם
23 וכל זכויות אחרות מכל מין וסוג שהוא ללא יוצא מן הכלל, הנני מצווה בזאת לאחר מותי לבני
24 י.פ.ת...בשלמות".
25 צוואה זו נחתמה בפני שני עדים עו"ד גל אמיר ועו"ד אורית כץ במשרדם אשר בעיר עפולה.

ג. טענות הצדדים

המתנגדים

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

ת"ע 44460-07-14 ת"ע מ.א.נ' פ.י. ואח', 44781-07-14, ת"ע 44592-07-14

- 1 14. המתנגדים עותרים לדחיית הבקשה לקיום הצוואה השנייה, באשר צוואה זו מנסלת אותם
- 2 מעיזבון אימם המנוחה, ותחתייה להורות על קיום הצוואה הראשונה.
- 3 15. המתנגדים טענו כי בצוואה השנייה נפלו פגמים צורניים המביאים אף הם לפסילת הצוואה.
- 4 לטענתם המנוחה לא ציינה כי חתמה תוך גמירות דעת וללא השפעה בלתי הוגנת וכן לא ציינה
- 5 כי הצוואה הוקראה לה, וזאת מכיוון שלדבריהם לא ידעה המנוחה לקרוא ולכתוב בשפה
- 6 העברית. גם באימות העדים על הצוואה לא נכתב כי המנוחה חתמה בגמירות הדעת וכן לא
- 7 צוין כי הוקראה למנוחה הצוואה.
- 8 16. עוד טוענים כי במועד עריכת הצוואה השנייה, לא הייתה למנוחה כשרות לצוות, מכיוון שלא
- 9 הייתה עצמאית פיזית או הכרתית, דעתה לא צלולה וכושר שיפוטה לקוי, וכי במצב זה לא
- 10 הייתה מסוגלת להבין את תוכן הצוואה ומשמעותה. כך גם הייתה תלויה במבקש לאור
- 11 מוגבלותה עד כדי שלילת רצונה החופשי והעצמאי הנדרש לשם גמירות הדעת.
- 12 17. לטענתם במועד עריכת הצוואה הייתה המנוחה בשלב מתקדם של מחלת האלצהיימר, כאשר
- 13 הירידה הקוגניטיבית החלה עוד בשנת 2001 מאז פטירת בעלה והחמירה.
- 14 18. המתנגדים נסמכים על דוח רפואי מחודש 7/2010 של ד"ר גיצקה אנה אשר לפיו המנוחה
- 15 סבלה מהפרעה בהתמצאות בזמן, במקום, מחשבות שווא, גניבה, שיפוט לקוי וכי לא זכרה
- 16 שמות ילדיה וגילה. לטענתם, מחלה זו פגעה ביכולת השיפוט שלה, והמבקש ניצל זאת כדי
- 17 לנשל את אחיו ולזכות במלוא העיזבון, ונמנע במכוון מלהביא מומחה לבדיקת מצבה של
- 18 המנוחה טרם חתימתה על הצוואה.
- 19 19. המתנגדים טוענים כי החל משנת 2009, ובין השאר, בעקבות נפילה של המנוחה בה שברה את
- 20 ירך שמאל ונדרשה לשיקום ארוך, היא נזקקה לסיוע במטלות בסיסיות כמו למשל לבוש
- 21 ורחיצה ואף לא שלטה על סוגריה. ובעקבות מצבה הפיזי חלה גם הדרדרות נפשית. כך לדוגמא
- 22 המנוחה הלכה לאיבוד לבית בו התגוררה לפני 30 שנים והשכנים הם שהחזירו אותה למקום
- 23 מגוריה וסיפרו על כך למתנגדת 2. נוסף על כך, בעקבות רכישות חסרות אחריות בסך אלפי
- 24 שקלים של מוצרי טיפוח ומצעים והתנהלות כלכלית מדאיגה הצטרפה מתנגדת 2 לחשבונה
- 25 של המנוחה וניהלה את ענייניה הכספיים.
- 26 20. המתנגדים מבקשים לאמץ את חוות דעתה של מומחית בית משפט ד"ר גרינברג כי המנוחה
- 27 לא הייתה כשירה לחתום על הצוואה.
- 28 21. לטענת המתנגדים, המבקש אינו אדם נורמטיבי ואף ריצה עונש מאסר בכלא, גרם להוריהם
- 29 מתח וחרדה בשל פשיטות משטרה לחיפוש סמים בביתם. כך במשך שנים התגורר מחוץ
- 30 לעפולה ולא היה בקשר עם המנוחה, ורק בתחילת שנת 2009 עבר להתגורר בעפולה ליד
- 31 המנוחה, לן בדירתה תקופה קצרה ערך איתה שבתות וניהל עמה קשר יומיומי. המתנגדים
- 32 טוענים כי מיני אז החלו המניפולציות של המבקש על המנוחה, כאשר בין השאר טען המבקש
- 33 בפניה כי הוא גר בצריף בחצר, וכי אין לו היכן להתגורר, וכך יצר לחץ ודאגה אצל אמו
- 34 המנוחה.

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

ת"ע 44460-07-14 ת"ע מ.א.נ' פ.י. ואח', 44781-07-14, ת"ע 44592-07-14

- 1 22. לדבריהם, המבקש פעל בתרמית ובתחבולה תוך יצירת מצגי שווא למנוחה כדי שתחתום על
2 הצוואה.
3 23. לטענת המתנגדים, הצוואה השנייה נעשתה תחת השפעה בלתי הוגנת של המבקש על המנוחה,
4 כאשר אותה השפעה אסורה התחילה זמן רב טרם עריכת הצוואה השנייה ונמשכה עד
5 לפטירתה.
6 24. לטענתם, המבקש הוא שערך את הצוואה ולחילופין לקח חלק פעיל בעריכתה והיה מעורב
7 ועד לעשייתה ובשל כך יש להורות על בטלות הצוואה. לתפיסתם המנוחה לא הייתה מסוגלת
8 להוציא לפועל עריכת צוואה חדשה ולא הייתה מסוגלת להזמין שירותי עו"ד וללכת אליו
9 לבדה על מנת לחתום. המבקש הוא שלקח אותה לעו"ד מטעמו והוא שהכתיב את תנאי
10 הצוואה לעו"ד. כמו כן, למנוחה לא הייתה יכולת להתנגד להחתמתה בשל הזדקקותה למבקש
11 ולכן מילאה רצונו וחתמה.
12 25. כך גם טוענים כי המבקש הסתיר מהם במזיד את קיומה של הצוואה השנייה לטובתו והם
13 גילו זאת באקראי, וכי אף הטעה אותם לחשוב בתקופת האבל כי כוונתו לקיים את צוואתה
14 הראשונה של המנוחה, שכן כולם הסכימו כי כעבור שנה מפטירת המנוחה ירכשו ספר תורה.
15 המבקש אף הגיש בחטף, וטרם שחלפו 30 יום לפטירת המנוחה, את הבקשה לקיום הצוואה.
16 26. לטענת המתנגדים מכלול הפגמים שנפלו והספקות שעלו סביב צוואתה השנייה של המנוחה
17 יש בהם כדי להביא לבטלותה.
18

טענות המבקש

- 19
20
21 27. המבקש טוען כי לא ניתן לתת תוקף לצוואה הראשונה מאחר ולא הוגשה בקשה לקיומה.
22 28. עוד טוען כי הצוואה נערכה ונחתמה במשרד עורכי דין ותיק מאוד בעפולה בפני שני עורכי דין
23 ותיקים המחזיקים ברישיון נוטריון. הצוואה כשרה, שלמה ונהירה וכל מרכיביה העובדתיים
24 קיימים. הצוואה אף שלמה צורנית ומהותית ומתיישבת עם דרישות סעיף 20 לחוק הירושה.
25 גם עורכי הצוואה עמדו על כך כי המנוחה חתמה בנוכחותם רק לאחר שהבינה את הצוואה
26 ומשמעותה והיא משקפת את רצונה.
27 29. לדברי המבקש, המנוחה הייתה עצמאית לחלוטין וכשרה לצוות רצונה. עד סמוך לשבירת
28 הירך בשנת 2009 התנדבה בבית החולים "העמק" וסייעה לקשישים. המנוחה הגיעה בכוחות
29 עצמה ב- 5.5.09 למועדון "דור לדור" נוסעת וחוזרת מהמועדון מעל 5 שנים, מאוד פעילה
30 במועדון ומתפקדת כעוזרת למדריכה גב' קאלו, יוצאת לטיולים ומשתתפת בחוגים. המנוחה
31 טסה לבדה לחו"ל למרוקו בשנת 2007. המנוחה מתגוררת ומתפקדת באופן עצמאי בדירתה
32 בבניין קומות, קומה ב' ללא מעלית. הערכת תלות של המוסד לביטוח לאומי מצביעה על
33 המנוחה כאישה עצמאית זוכרת פרטים. בשנת 2011 המנוחה מגישה תביעה להכרה כנרדפת
34 שואה ומעניקה סך של 15,000 ₪ לכל אחד מילדיה. המנוחה חותמת על לא פחות מ- 5 טפסי

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

ת"ע 44460-07-14 ת"ע מ.א.נ' פ.י. ואח', 44781-07-14, ת"ע 44592-07-14

- 1 הסכמה לביצוע פעולות פולשניות בביה"ח. בכל החומר הרפואי המקיף אין ולו רופא אחד
2 שמזכיר אלצהיימר או דמנציה.
- 3 30. המבקש טוען כי מחקירות העדים ומהאסמכתאות הרפואיות והסוציאליים העצמאים
4 והבלתי תלויים, עדות המדריכה גב' קאלו והעו"ס הגב' קוטר מ"דור לדור". כל אלה הצביעו
5 על המרחק העצום בין טענות המתנגדים למצב האמיתי. המה מקבלים ביטוי בחוות הדעת
6 המקיפה של פרופ' הייניק, מומחה מטעמו, שקבע כי המנוחה לא סבלה מדמנציה במועד
7 עריכת הצוואה השנייה. ההיפך היא הייתה כשירה לצוות. בפני פרופ' הייניק הונחו חומרים
8 רפואיים וסוציאליים בלבד. חוות דעתו מקיפה, עניינית ושוללת באחת את ממצאיה של
9 המומחית.
- 10 31. לטענתו המתנגדים עשו דין לעצמם והעבירו כתבי בי הדין לרבות תצהירים וכתב ההתנגדות
11 למומחית בית משפט ומנגד הסתפקו בהעברת חומרים רפואיים חלקיים וכן בחרו להחסיר
12 ולהסתיר את תצהירי עורכי הצוואה. המומחית סמכה את מסקנותיה על תצהיר המתנגדת 2
13 המוזכרת בחוות הדעת עשרות פעמים, שהיא צד מעוניין, והעדיפה אותה על חומרים
14 אובייקטיביים, תוך התעלמות מאינדיקציות שעמדו לנגד עיניה כמו טפסי הסכמה מדעת
15 והערכות המוסד לביטוח לאומי וזאת ללא הסבר הגיוני. המומחית סומכת את חוות דעתה
16 על ספריו ומחקריו של פרופ' הייניק שהוא עצמו קבע שהיא טועה וחוות דעתה אינה מתיישבת
17 עם החומרים הרפואיים. כל אלה, שומטים מחוות הדעת את האובייקטיביות שלה והיותה
18 בלתי תלויה ומכאן הינה פסולה.
- 19 32. המבקש טוען כי בשנתיים האחרונות לפני פטירתה לנה אצלו המנוחה רוב הלילות והוא נהג
20 בה בכבוד ולא בכדי לקבל פרס. המבקש מודה כי סייע למנוחה יותר מאחיו מכיוון שהתגורר
21 בסמוך. לדבריו, מתנגדת 2 גם סייעה למנוחה אך יותר בפן הכלכלי. לגרסתו, על אף שאירח
22 את המנוחה רבות בביתו דחה את הצעותיה לסייע לו בכלכלת ביתו. לדבריו, מעולם לא
23 התערב בעניינים כספיים של המנוחה ואילו דווקא מתנגדת 2 היא זו שהייתה מיופת כוח
24 בחשבונה והחזיקה ברשותה כרטיס אשראי וצ'קים של המנוחה. וכן בתה ישנה תקופת
25 ממושכת אצל המנוחה ושאר המתנגדים הצהירו כי עמדו בקשר רציף עם המנוחה.
- 26 33. לשיטתו לא התקיימו המבחנים שנקבעו בפסיקה לקיומה של השפעה בלתי הוגנת. המתנגדת
27 2 מיופת כוח בחשבון הבנק וזו שעומדת בקשר עם דור לדור. המנוחה הייתה בקשר רציף עם
28 ילדיה, יוזמת שיחות אליהם והם אליה כפי שהעידו. המנוחה נוסעת באופן עצמאי לבנותיה
29 לביקור עד לעיר אשדוד. המנוחה הייתה פעילה במיוחד רוקדת, שרה, מבשלת ומתעמלת
30 במועדון "דור לדור". המנוחה הייתה בקשר עם ילדיה, העו"סית במועדון הקשישים עם
31 המדריכה וחברותיה. חלק מהמתנגדים טענו כי הייתה להם השפעה מכרעת עליה. המתנגדים
32 ידעו על קיום הצוואה ושתקו. המתנגדת 2 החלה לבנות את "תיק האלצהיימר".
- 33 34. לטענת המבקש, על אף סיועה של המתנגדת 2, לא הכלילה אותה המנוחה בצוואה השנייה,
34 מכיוון שהמנוחה הביעה בחייה דעתה על כך שכל אחיו של המבקש "מסודרים" כלכלית

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

ת"ע 44460-07-14 ת"ע מ.א.נ' פ.י. ואח', 44781-07-14, ת"ע 44592-07-14

- 1 בחייהם, והמבקש הצליח לשקם את עצמו, לכבד ולטפל בה במסירות ולכן קבעה אותו
2 כיורשה.
3 35. המבקש הודה כי אכן בעבר היה צורך סמים ונשפט על כך ונשא בעונש, אך מזה כ-20 שנים
4 שעבר גמילה וטיפולים וחזר בתשובה. לדבריו היה אברך בשתי ישיבות משך שנים והקים
5 בגבעת המורה מרכז רוחני ובית מדרש שעוזר לילדים בסיכון. לשיטתו אין קשר בין עברו
6 לנסיבות עריכת הצוואה השנייה.
7 36. המבקש טוען כי לא נכח כלל במשרד עו"ד גל בעפולה בעת שהמנוחה חתמה על הצוואה
8 השנייה, ותצהירו של עו"ד גל תומך בכך שהמנוחה הייתה לבדה במשרדו ואף ציין כי אינו
9 מאפשר לאיש להיכנס אלא אם מדובר באדם שאינו נהנה מהצוואה.
10 37. המבקש דוחה את טענותיהם של המתנגדים להשפעה בלתי הוגנת או לאי כשירותה של
11 המנוחה לצוות וטוען כי המנוחה הייתה אישה צלולה, דעתנית וכי חתמה על צוואתה מרצון
12 טוב וחופשי.

ד. השאלות שעל הפרק

- 13
14
15
16 א. האם חלו פגמים בהליך הצוואה.
17 ב. האם המנוחה בעת החתימה על הצוואה השנייה הייתה כשירה ובעלת יכולת מנטלית
18 וקוגניטיבית לצוות.
19 ג. האם הצוואה השנייה נעשתה תחת השפעה בלתי הוגנת.
20 ד. האם המבקש הנהנה מן הצוואה נטל חלק בעריכתה.

ה. דיון והכרעה

- 21
22
23
24 38. כלל גדול הוא "במשפט הצוואות" שיש לכבד את רצונו של המת ובלבד שמדובר "ברצונו
25 האמיתי, ברצונו העצמאי, ברצונו החופשי של המצווה, שהרי רק רצון אמיתי, עצמאי וחופשי
26 הוא רצון המצווה ובמקום בו נפל פגם ברצונו של המת, מצווה עלינו שלא לחלק את רכושו
27 כדברי הצוואה הכתובה" (ע"א 5185/83 היועמ"ש נ' רינה מרום, פ"ד מט(1) 318).
28 39. "לפיכך, קיבץ והביא, המחוקק, מכל עבר...את האונס, האיום ההשפעה הבלתי הוגנת, והוסיף
29 עליהם את התחבולה והתרמית והורנו כי צוואה שנעשתה מחמת אחד מהם דינה שהיא
30 בטלה...על כל אלה הוסיף המחוקק עילת פסלות נוספת, המכוונת דווקא לנהנה, והורה על
31 בטלותה של הוראת צוואה המזכה את מי "שערך אותה או היה עד לעשייתה או לקח באופן
32 אחר חלק בעריכתה...
33 40. בהתקיים, אפוא, אחת מאותן רעות לא את רצונו שלו עשה המצווה אלא את רצונו של אחר,
34 כשהשאלה, תהיה על פי רוב, שאלה של מידה: עד כמה עמוקה הפגיעה ברצונו האמיתי של

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

ת"ע 44460-07-14 ת"ע מ.א.נ' פ.י. ואח', 44781-07-14, ת"ע 44592-07-14

1 המצווה והאם נצדק באומרנו, כי לא את רצונו שלו ביטא המצווה בצוואתו אלא את רצון
2 הזולת.
3 41. כל זאת אמרנו במצווה שיכול לגמור בדעתו, במי "שיודע להבחין בטיבה של הצוואה" מבחינה
4 שכלית – הכרתית. במי שאינו כזה צוואתו בטלה מדעיקרא בשל חוסר יכולתו לגבש רצון
5 לעשייתה (סעיף 26 לחוק הירושה).
6 (עמ"ש (ת"א) 45610-09-12 מיום 19.5.14 פורסם בנבו).
7

1. האם נפל פגם בהליך הצוואה

8
9
10 42. סעיף 20 לחוק הירושה תשכ"ה-1965 שכותרתו "צוואה בעדים" קובע :
11 "צוואה בעדים תהיה בכתב, תצוין בתאריך ותיחתם ביד המצווה בפני שני עדים לאחר שהצהיר
12 בפניהם שזו צוואתו; העדים יאשרו באותו מעמד בחתימת ידם על פני הצוואה שהמצווה הצהיר
13 וחתם כאמור".
14 43. הוראת סעיף 20 לחוק הירושה אינה כוללת דרישה להקראת הצוואה בפני המצווה או
15 לקריאתה על ידי המצווה, ואף לא דרישה צורנית לציין על פני הצוואה את עובדת הקראתה
16 או קריאתה כאמור. ערכה של טענה זו ייבחן במסגרת הדיון בשאלה העובדתית האם הבין
17 המצווה את הצוואה ואת תוכנה, וזאת כל מקום שלא היה מסוגל לקרוא אותה או כל היכן
18 שחתם על צוואה בשפה שהוא אינו מבין.
19 (השופט שוחט בספרו "פגמים בצוואות" מהדורה שלישית, התשע"ו – 2016, עמ' 93).
20 44. כדי ליישם כלל זה, אף שכאמור אין הוא נדרש בסעיף 20 לחוק בצוואה בעדים, הגדיר בית
21 המשפט תכלית כפולה של התנאי הנדרש להכרה בתוקפה של צוואה כזו שעניינו הצהרת
22 המצווה כי "זו צוואתו" : "בהתאם להוראות סעיף 20 הנ"ל, תנאי לתוקפה של צוואה
23 הנערכת על פיהן הוא שהמצווה יצהיר לפני העדים המאמתים "זו צוואתי". נראה כי הצהרה
24 זו של המצווה משמשת לתכלית כפולה : מצד אחד – המצווה מזהה באמצעותה את המסמך
25 שעליו הוא חותם כ"צוואתו"; ומצד שני – המצווה מאשר באמצעותה כי תוכן המסמך שעליו
26 הוא מצביע מבטא את רצונו האחרון. הפן הראשון של ההצהרה הינו פן טכני-פורמאלי; בעוד
27 שמשנהו הינו פן ענייני-מהותי" (ע"א 2119/94 לנדאו נ' וין [פורסם בנבו ביום : 9.8.95]).
28 45. בענייננו המנוחה הצהירה בצוואתה : "שכל ימי חיי אהיה רשאית בכל עת ובכל שעה שארצה
29 לשנות את דבר צוואתי זו...".
30 ועדי הקיום הצהירו : "מאשרים בזה על פי חוק הירושה שהנני בני יותר משמונה עשרה שנה
31 ושאינן לנו שום קרבה עם המצווה ושאינן לנו כל הנאה בעיזבון ושהמצווה חתמה בנוכחותנו
32 ברצון מלא וללא כל אונס ובדעה צלולה לאחר שהצהירה בפנינו שהצוואה הנ"ל הינה צוואתה
33 האחרונה וגם אנו חותמים בנוכחותה של המצווה ושל כל אחד מאתנו".

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

ת"ע 44460-07-14 ת"ע מ.א.נ' פ.י. ואח', 44781-07-14, ת"ע 44592-07-14

- 1 46. בצוואה נפלו שני פגמים.
- 2 ראשית – אחת מעדי הקיום לא הקריאה למנוחה את הצוואה ולא נרשם בצוואה עובדת
- 3 הקראתה של הצוואה למנוחה. שנית - אי זיהויה של המנוחה בבואה לחתום על הצוואה,
- 4 אשר מתקשר לנסיבות המעורפלות סביב הגעתה של המנוחה למשרד עורכי הדין, וההליך
- 5 המזורז והמקוצר בו נערכה הצוואה בישיבה אחת של לא יותר מחצי שעה.
- 6 47. מהעדויות עולה כי המנוחה לא ידעה קרוא וכתוב בשפה העברית.
- 7
- 8 א. המתנגד 3 מר י.פ. העיד (פרו' 27.6.18, עמ' 46):
- 9 "ש. אתם טוענים לצוואה הקודמת משנת 2005... זאת אומרת שאמא בחרה מרצונה הטוב
- 10 והחופשי לא לגלות לך. אם היתה רוצה לגלות שהצוואה...
- 11 ת. אמא שלי לא יודעת שזאת צוואה. אמא שלי תביא לה עיתון.. אמא שלי לא ידעה לקרוא
- 12 ולכתוב".
- 13 ב. המבקש העיד (פרו' 26.12.18, עמ' 71):
- 14 "ש. אמא שלך ידעה לקרוא ולכתוב
- 15 ת. לא. לקרוא בצרפתית כן
- 16 ש. הצוואה באיזה שפה נערכה
- 17 ת. בעברית
- 18 ש. עזרת לתרגם לה את הצוואה
- 19 ת. אני לא הייתי אצל עו"ד".
- 20
- 21 ג. משיב 6 מר מ.פ. העיד (פרו' 18.9.17, עמ' 19):
- 22 "ש. כמה שפות דיברה אמא?
- 23 ת. טוניסאית שהיא טוניסאית נולדה וגדלה והתחילה את חייה... מאז שנולדתי, יכולה
- 24 להגיד שתי מילים רצוף בעברית, 4 מילים רצוף בטוניסאית ושלוש מילים במרוקאית,
- 25 ופה ושם הייתה אומרת שלמדה צרפתית".
- 26
- 27 ד. גב' קאלו מרים-מדריכה של המנוחה בעמותת "מדור לדור" (פרו' 27.6.18, עמ' 39):
- 28 "ש. האם היתה קוראת ספרים במועדון.
- 29 ת. מדי פעם. היתה מעיינת.
- 30 ש. היתה מקריאה לאנשים
- 31 ת. להקריא לא כל כך. היתה מעיינת בחוברות לאישה...
- 32 ש. אם אני אגיד לך שהיא לא יודעת קרוא וכתוב?
- 33 ת. אני יודעת. מעיינת.
- 34 ש. איך את יודעת שהיא לא יודעת קרוא וכתוב?

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

ת"ע 44460-07-14 ת"ע מ.א.נ' פ.י. ואח', 44781-07-14, ת"ע 44592-07-14

- 1 ת. היא לא ידעה לחתום
2 ש. רק בגלל זה.
3 ת. ידעתי, היא אמרה לי".
4
5 48. כפי שעולה מהעדויות של ילדי המנוחה והמדריכה, המנוחה דיברה מעט בעברית ולא ידעה
6 כלל קרוא וכתוב בשפה העברית. על אחת כמה וכמה, שלא יכלה לקרוא את הצוואה
7 המנוסחת בשפה העברית בלשון משפטית.
8 49. עדי הקיום הצהירו בתצהיריהם כי אינם זוכרים את מעמד החתימה ועדותם מתבססת על
9 נוהל קיים אצלם.
10 50. עו"ד גל העיד כי במשרדו נהוגים כללים רבים הנוגעים לעריכת צוואה עליהם הוא שומר
11 בקפדנות רבה ואף הצהיר כי הוא לא חרג מהם במקרה של המנוחה (סעיף 5 לתצהירו).
12 51. בהמשך הצהיר כי כאשר מגיע אליו אדם לערוך צוואה נקבעת פגישה, הוא מנהל עימו שיחה
13 ארוכה, מקריא ומסביר היטב את כל הסעיפים ונותן למצווה לעיין שוב ושוב במסמך לפני
14 שהם חותמים, והמנוחה אינה חריג לכלל זה (סעיפים 5-7 לתצהירו).
15 52. עו"ד גל אמנם סייג את הצהרתו שאינו זוכר את נסיבות עריכת הצוואה למנוחה, ואולם
16 נסיבות מיוחדות מוצאות ביטוי בלשון הצוואה עצמה. העובדה כי במקרה של המנוחה לא
17 עשה כן, מראה כי לא היה דבר מה חריג הראוי לרישום במיוחד.
18 53. שני עדי הקיום אשרו בחקירתם הנגדית כי ככל והמדובר באדם שאינו יודע קרוא וכתוב היו
19 מציינים זאת בצוואה.
20 "ש. אדם שלא יודע לקרוא אתם מציינים את זה בצוואה? ת. אני מניחה שכן.
21 ש. העובדה שזה לא מצוין בצוואה זו מעידה שמדובר בגברת שידעה לקרוא?
22 ת. התרשמנו שכן".
23 (עדות עו"ד כץ פרו' 26.12.18 עמ' 63 ש' 3-4).
24 "כאשר אדם אינו יודע לקרוא אני מצייין".
25 (עדות עו"ד גל פרו' 26.12.18, עמ' 58 ש' 29). עו"ד גל אמיר ועו"ד כץ אורית הצהירו
26 והעידו כי המנוחה ידעה קרוא וכתוב בשפה העברית.
27 54. עו"ד גל הרחיב וטען בעדותו "אני זוכר אבל יש בתיק זה פרטים של גוש וחלקה וכל
28 התהליך הזה מסתדר לי עם אדם שידע לקרוא" (עמ' 58 ש' 32-33).
29 55. עו"ד גל העיד "באשר לקריאה וכתובה אין לי ספק שהגברת ידעה לקרוא ולכתוב והבינה
30 אחרת לא הייתה צוואה" (עמ' 61). עם זאת, בתחילת עדותו סייג את דבריו, וציין כי הוא
31 אינו זוכר את אירוע עריכת הצוואה בשנת 2009 באופן ספציפי מכל מקום כאשר אדם אינו
32 יודע לקרוא הוא מצייין זאת בצוואה (ש' 13 ו- ש' 29).
33 56. אין חולק כי עובדת אי ידעת המנוחה קרוא וכתוב בעברית לא באה לידי ביטוי ברישום
34 מתאים על פני הצוואה ואף חתימות האימות אינן מתייחסות לעובדה זו. עו"ד גל העיד כי

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

ת"ע 44460-07-14 ת"ע מ.א.נ' פ.י. ואח', 44781-07-14, ת"ע 44592-07-14

- 1 המנוחה הבינה - אחרת לא הייתה צוואה (עמ' 61 ש' 19). וע"ד כץ העידה כי בדרי"כ מקריאים
2 את הצוואות למצווים (עמ' 63 ש' 28) אך היא לא הקריאה למנוחה את הצוואה אלא האזינה
3 לשיחה בין עו"ד גל למנוחה "כל השיחה הייתה במרחק שאני יכולה לשמוע אותה" (עמ' 64
4 ש' 6).
- 5 57. בענייני גם אם תוכנה של הצוואה הוקרא למנוחה על ידי עו"ד גל כפי שהעיד, נקודת המוצא
6 היא, כי הוא הניח שהיא ידעה לקרוא ולכתוב. ועל כן, מתעורר הספק עד כמה תוכנה של
7 הצוואה אכן הובא לידיעתה של המנוחה לפני שחתמה עליה, בהעדר "כפל ביטוחי" שגם
8 המנוחה קראה בעצמה את הצוואה, עליו הסתמך העו"ד.
- 9 58. האמור קל וחומר, שעה שעדת הקיום השנייה עו"ד כץ לא העידה שהיא קראה את הצוואה
10 ויודאה כי המנוחה יודעת ומבינה על מה היא חותמת. אלא העידה מפורשות כי לא נכחה
11 בחדר כאשר הקריאו למנוחה את הצוואה. כך גם העידה כי כאשר עו"ד גל עורך את הצוואה
12 היא "מחליפה כמה מילים עם המצווה מתרשמות מאחלת אריכות ימים...רואה את החתימה
13 ומאשרת" (עמ' 63 ש' 29-30). מצטייר כי בענייני, היא לא שאלה את המנוחה האם זו צוואתה
14 ולא שאלה אותה האם היא מבינה את מה שכתוב בצוואה. וגם לא וידאה שאכן תוכן הצוואה
15 משקף את גמירות דעתה ורצונה.
- 16 59. כעקרון גרסתם זו של עוה"ד אינה עולה בקנה אחד עם שאר העדויות.
17 עדותם של ילדי המנוחה והמדריכה אשר שהו עם המנוחה מדי יום ביומו אפוא עדיפה בעיני
18 על פני עדותם של עוה"ד עדי הקיום אשר פגשו את המנוחה אך פעם אחת למשך זמן קצר.
19 60. אשר על כן, לא יהיה זה בלתי סביר להניח, שלו ידעו עוה"ד כי המנוחה אינה יודעת קרוא
20 וכתוב, ולא סמכו על התרשמותם בלבד, היו נוקטים במשנה זהירות על מנת לוודא הבנת
21 תוכנה של הצוואה.
- 22 61. כאשר מדובר במצווה שאינו מסוגל לקרוא ולהבין את תוכן הצוואה, אין בהצהרת המצווה
23 כי "זו צוואתו" כדי לבסס במידה מספקת את זיהוים ואישורם של הצוואה ותוכנה. אמנם
24 אין בהעדרו של האישור הזה כשלעצמו כדי להביא לבטלותה של הצוואה כל מקום שהמצווה
25 אינו יודע קרוא וכתוב. **ברם מבחינה עניינית נפתח פתח להתנגדות לקיומה של הצוואה וזאת**
26 **מן הטעם שהצהרה האמורה "זו צוואתי" לבדה אינה מגשימה את תכליתה. לפיכך המבקש**
27 **לקיים את הצוואה יצטרך להרים את נטל השכנוע כי המצווה ידע ש"זו צוואתו" לא רק**
28 **מההיבט הטכני אלא גם מההיבט המהותי כפי שמתחייב מהצהרתו זו (פס"ד לנדאו לעיל**
29 **עמ' 85-86).**
- 30 62. מעבר לכך, לכאורה עולה כי המנוחה לא מצאה את דרכה באקראי למשרדו של עוה"ד גל
31 לצורך עשיית הצוואה.
- 32 63. מחקירתו הנגדית של עוה"ד גל עלה כי המנוחה ככל הנראה לא זוהתה על ידו באמצעות מסמך
33 כלשהו. עוה"ד גל אישר בעדותו שהוא לא זיהה את המנוחה באמצעות תעודת זהות, אך אין

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

ת"ע 44460-07-14 ת"ע מ.א.נ' פ.י. ואח', 44781-07-14, ת"ע 44592-07-14

- 1 לו ספק שצוות משרדו זיהה אותה באמצעות תעודת זהות, טרם כניסתה לחדרו. באופן תמוה
2 לא היה קיים כל מסמך מזהה בתיק המשרד, צילום ת.ז. או מסמך מזהה אחר.
3 64. עו"ד גל העיד לעניין הוכחת זהותה של המנוחה (עמ' 60):
4 "ש... אם באמת זיהית אותה ולמה לא שמרת צילום ת.ז., היום אתה שומר ת.ז.?
5 ת. לא. זיהיתי אותה באמצעות ת.ז. הדעת נותנת שכן אני לא יכול להגיד בוודאות של 100%
6 אני יכול לומר שבדרי"כ אני מזהה בת.ז... במשרדי יש צוות שנמצאים די הרבה זמן ואין לי
7 ספק שהמנוחה הגיעה וזוהתה ע"י עובדי המשרד והכניסו אותה אליי עד כמה שהמנהג שלי
8 בדברים הללו הוא עקבי...
9 גם עו"ד כץ נשאלה על כך, והשיבה כי במשרד מזהים באמצעות תעודת זהות אך היא לא
10 שומרת צילום ממנה כשהיא עורכת צוואה (עמ' 63 ש' 10-14).
11 65. על פי תקנות הנוטריונים ישנה חובת זיהוי של הפונה באמצעות דרכון או תעודת זהות או
12 בתעודה ציבורית אחרת המניחה את דעתו של הנוטריון כך שאין לו ספק מי האדם העומד
13 בפניו. כמו כן, באישור נוטריוני יש לציין את דרך הוכחת הזהות וכן לצרף להעתק הנשאר
14 בידי הנוטריון את העתק התעודה.
15 66. בעניינו לא מדובר בעשיית צוואה נוטריונית כך שכללי תקנות הנוטריונים אינם חלים.
16 67. העובדה כי לא נשאר בידי עוה"ד גל כל מסמך מזהה של המנוחה בפרט בנסיבות בהן טען כי
17 המנוחה הייתה לקוחה מזדמנת שהוא פגש בה רק פעם אחת ללא היכרות קודמת "אצלי
18 נכנסים בדלת ואם יש לי חצי שעה או שעה אני בהחלט יושב ושומע..." (עמ' 60 ש' 20) וכי
19 תעודת הזהות של המנוחה הייתה שמורה אצל ביתה ומשכך לא הוצגה במשרדו (ש' 6-5) אל
20 מול העובדה כי במהלך עדותו נודע שהכיר את המבקש עוד בשנת 2014 מהליך שיוצג בו על
21 ידי אחותו (עמ' 59 ש' 27-28), שזורות זו בזו, ומפזרות את הערפל סביב נסיבות הגעתה של
22 המנוחה דווקא למשרדו של עו"ד גל מתוך עשרות רבות של משרדים בעיר עפולה ולכאורה
23 את ייתור הצורך בזיהוייה.
24 68. מעבר לכך, מתוך עדויות עורכי הצוואה ניכר כי כל הליך עריכת הצוואה והחתימה עליה נעשה
25 כלאחר יד ונעדר כובד ראש ורצינות הנדרשת במעמד של עריכת הצוואה, באופן שמעלה חשש
26 בדבר מודעות המנוחה לעשיית הצוואה.
27 69. המנוחה התייצבה במשרדו של עו"ד גל ללא כל התראה ומבלי שתיאמה פגישה מראש (עמ'
28 60 ש' 19-21) ומבלי שהיה בידה כל אמצעי תשלום לשלם עבור הצוואה ואף ככל הנראה לא
29 היו ברשותה אמצעי זיהוי (עמ' 61 ש' 3). עו"ד גל העיד כי המנוחה הייתה אצלו במשרד פעם
30 אחת (עמ' 59 ש' 2-3) והעיד כי התרשם כי המנוחה הינה "קשישה דלת אמצעים" (עמ' 60 ש'
31 29-30).
32 70. כל הליך החתימה על הצוואה היה בנוהל מזורז ומקוצר, כלאחר יד וארך כחצי שעה עד שעה
33 מבלי ליתן לו את הרצינות הדרושה, כפי שעולה מעדותו של עו"ד גל: "אצלי נכנסים בדלת

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

ת"ע 44460-07-14 ת"ע מ.א.נ' פ.י. ואח', 44781-07-14, ת"ע 44592-07-14

- 1 ואם יש לי חצי שעה או שעה אני בהחלט יושב ושומע... " (עמ' 60 ש' 20). ואף בניגוד להצהרתו
2 בדבר הנוהל הקיים במשרדו לפיו הוא עורך שיחה ארוכה עם המצווה (סעיף 9 לתצהירו).
3 71. הצוואה עצמה לאקונית ואין בה כל הסבר מדוע המנוחה החליטה לשנות את צוואתה
4 הקודמת ולהשאיר אל כל רכושה לילד אחד תוך נישול שאר ילדיה, ואף לא קיימת כל
5 תרשומת חיצונית שנערכה על ידי עורכי הצוואה (עמ' 62 ש' 1-14). עו"ד גל העיד כי אינו זוכר
6 מה ההסבר שמסרה לו המנוחה שהיא הותירה את כל רכושה לבן אחד ויתכן שהיה צריך
7 לרשום הסבר לכך.
8 72. כל אלה מחזקים את מסקנתי כי המבקש לקיים את הצוואה יצטרך להרים את נטל השכנוע
9 כי המצווה ידע ש"זו צוואתו" לא רק מההיבט הטכני אלא גם מההיבט המהותי כפי
10 שמתחייב מהצהרתו זו.
11
12 ז. כשירות המנוחה לחתום על הצוואה
13
14 73. סעיף 26 לחוק הירושה – "צוואה שנעשתה...בשעה שהמצווה לא ידע להבחין בטיבה..."
15 74. הגבלת הכושר שאליה מכוונת הוראת סעיף 26 לחוק הירושה, עניינה מצבו הנפשי, מנטלי,
16 קוגניטיבי של המצווה ויכולתו להבין את מהותה של הצוואה.
17 75. נטל השכנוע באשר לקיומה של ההגבלה מוטל על מי שרצה להיבנות ממנה, ובצוואה הנראית
18 תקינה מבחינה צורנית – על המתנגד לה.
19 76. "זאת ועוד, לאור חוק חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו – שלילת הכושר לצוות מאדם שבמהלך
20 חייו לא הוטל ספק בכושרו לעשות כן לאחר מותו, אינה עניין של מה בכך ונטל השכנוע (חובת
21 הראיה) המוטל על מי שמבקש לסתור בדיעבד את חזקת הכשרות הבסיסית הזאת בראיות
22 ממשיות וברורות כאמור הנו כבד ביותר".
23 (שוחט בספרו "פגמים בצוואות", מהדורה שלישית, התשע"ו – 2016 עמ' 163).
24
25 77. בענייננו קיימות שתי חוות דעת סותרות מטעם שני מומחים בתחום הפסיכוגריאטריה באשר
26 למצבה של המנוחה וכשירותה.
27 78. המומחית שמונתה על ידי בית משפט ד"ר גרינברג אשר קבעה כי לאור המסמכים
28 הרפואיים והספרות המקצועית, עולה שבסמוך לחתימה על הצוואה השנייה ביום 20.12.11
29 המנוחה סבלה מתהליך דמנטי בשלב מתקדם עד חמור (בפרט לאור בדיקה גריאטרית של
30 ד"ר גיצ'קה מיום 11.7.10 אשר בו אובחנה המנוחה כסובלת מדמנציה). כך שביום החתימה
31 המנוחה סבלה מתהליך דמנציה מעל 5 שנים עם שיפוט ובוחרן מציאות לקויים. לדעתה
32 המנוחה במצבה הגופני, נפשי וקוגניטיבי לא הייתה מסוגלת להבין בטיבו של מסמך
33 הצוואה ולחתום על הצוואה במצבה.

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

ת"ע 44460-07-14 ת"ע מ.א.נ' פ.י. ואח', 44781-07-14, ת"ע 44592-07-14

- 1 79. והמומחה פרופ' ירמיהו הייניק מטעם המבקש, אשר קובע כי בהסתמך על החומר הרפואי
2 והסוציאלי, ביום 20.12.2009 המנוחה הייתה צלולה בדעתה, שמורה קוגניטיבית, לא
3 הראתה סימני דיכאון או פסיכוזה ויכולה הייתה להבחין בטיבה של צוואה וכשירה לצוות.
4 80. בהחלטתי מיום 4.10.16 בגדרה נעתרתי לבקשת המבקש למינוי מומחה מטעמו, עמדתי על
5 הקושי והמורכבות בעניינינו, לעמוד על מצבה של המנוחה, בשל העדר רשומות רפואיות
6 לשנים 2002-2009 ובפרט נכון למועד חתימתה על הצוואה השנייה.
7 81. מומחית בית המשפט הגישה את חוות דעתה לתיק וניתחה את כל המסמכים הרפואיים
8 והסוציאליים שעמדו לרשותה ובעיקר נסמכה על הבדיקה הגריאטרית של ד"ר גיצקה מיום
9 11.7.10 שנערכה כ- 7 חודשים לאחר החתימה על הצוואה השנייה.
10 82. לבדיקה אצל ד"ר גיצקה הופנתה המנוחה על ידי רופאת המשפחה ד"ר ציובר ביום 24.4.10
11 שאבחנה "החמרה ניכרת בתפקודה בחודשים האחרונים, אי יציבות בהליכה, נפילות חוזרות
12 ושברים, שכחת יתר עם מצב בלבולי לסירוגין, זקוקה לעזרה ולווי בחוץ ועזרה בבית בניקיון
13 קניות בישול ורחצה". ובעקבות כך הופנתה המנוחה באופן דחוף לגריאטרית.
14 83. בחו"ד מפרטת ד"ר גרינברג את ממצאי הבדיקה של ד"ר גיצקה:
15 "קיימת ירידה קוגניטיבית הולכת ומחמירה מעל 9 שנים לאחר פטירתו של בעלה המנוח, עם
16 ירידה חדה לאחר שבר ירך מלפני שנה וחצי. ד"ר גיצקה אבחנה "הפרעות בהתמצאות בזמן,
17 כולל זמן של יממה, מתבלבלת יום שבת עם יום חול, הפרעות בהתמצאות, במקום, יורדת
18 לשבת על יד כניסה לבית והולכת לכיוון אחר, מספר פעמים הלכה לאיבוד, שבוע שעבר הלכה
19 למקום שבת גרה לפני 30 שנה מצאו אותה שכנים במקרה...מחשבות שווא גניבה כלפי
20 הסביבה שומעת שמשוהו דופק בדלת...מחשבות רדיפה".
21 בבדיקה נמצא: ... מודעות חלקית על ירידה קוגניטיבית, שיפוט לקוי. לא זוכרת רוב פרטים
22 של חייה, כולל מה גילה, שמות של ילדים וכו'. דיבור ספונטני בקצב תקין, שליפת מילים
23 לקויה, נפח מצומצם (עברית אינה שפת אם). MMSE 8/20. "בעמ' 20 לחוות דעתה כותבת
24 המומחית כי צבירת הניקוד במבחן מינימנטל פחות מ- 10 מוגדרת כשלב חמור בתהליך
25 דמנטי.
26 ובפרק הסיכון וההמלצות ממליצה ד"ר גיצקה: "עקב ירידה קוגניטיבית, הפרעה
27 בהתמצאות, מחשבות שווא, יכולה לסכן עצמה וסביבתה זקוקה להשגחה 24 שעות ביממה".
28 84. ד"ר גרינברג סבורה כי לפי האנמנזה הפסיכיאטרית שנכתבה באבחון לעיל יש להניח שאילו
29 המנוחה הייתה נבדקת עוד ביום 5.5.09 במועד קליטתה למועדון היא הייתה מתקבלת ישירות
30 למחלקת תשושי נפש.
31 85. ד"ר גרינברג התייחסה לחמישה מסמכים נוספים ארבעה נערכו לפני מועד עריכת הצוואה
32 ואחד לאחריה אשר לדעתה מצביעים על התפתחות דמנציה ממנה סבלה בסמוך למועד
33 החתימה:

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

ת"ע 44460-07-14 ת"ע מ.א.נ' פ.י. ואח', 44781-07-14, ת"ע 44592-07-14

- 1 בדיקת התלות של המל"ל מיום 30.3.2009 (9 חודשים לפני החתימה על הצוואה) בבדיקה
2 צוין כי המנוחה: "אחרי נפילה מפחדת להיות לבד, לא ליפול שוב, עדיין סחרחורות, לא יכולה
3 לרדת במדרגות, לא יוצאת מהבית, חולשה כללית ולא יכולה לעשות כלום אפילו לא
4 להתרחץ לבד".
- 5 הבוחנת ציינה כי לדברי מתנגדת 2 שנכחה בבדיקה: "שקיימת ירידה קוגניטיבית מתחילה
6 משפט ושוכחת אותו, ומתחילה לדבר משהו אחר. לא זוכרת שהבת ביקרה ואחרי שהבת
7 יוצאת מהבית המנוחה הייתה מתקשרת אליה לשאול מדוע לא מגיעה לבקרה. וכי יש לה
8 ירידה בזיכרון".
- 9 טופס קליטת קשיש דור לדור מרכז קשיש מיום 5.5.09: "אי שליטה חלקית בהטלת שתן"
10 ושישנו קושי בהליכה.
- 11 מזכר פנימי של עו"ס מירי קוטר מדור לדור מרכז לקשיש מיום 6.10.2009: "לפ.מ. נקבע
12 לשלם סכום שהיא טוענת שיקר עבורה" ולכאורה נראה כי המנוחה מתעקשת על הנחה בסך
13 של 18 ₪.
- 14 לדעת המומחית, המדובר בסכומי כסף קטנים וזניחים כאשר מנגד המנוחה מבזבזת כספים
15 בסכומים גבוהים ללא שליטה (רכישת קרמים בעלות של 3200 ₪ סטים למיטה בעלות של
16 2800 ₪). בנקודת זמן זו ניתן להבחין בחוסר שיפוט ובחן מציאות לקויים.
- 17 דו"ח מעקב לזקן המבקר במרכז היום דור לדור מרכז לקשיש נערך ע"י עו"ס מירי קוטר מיום
18 28.10.09: "משתתפת בעיקר בפעילות חברתית, הרצאות, התעמלות ומלאכת יד".
- 19 הערכת תלות של המל"ל מיום 12.8.10 כ- 8 חודשים לאחר החתימה על הצוואה, בה
20 מתוארים מצבים בלבולים, הזיות ראייה רואה את בעלה ז"ל והזיות שמיעה שומעת דפיקות
21 בדלת.
- 22 הבודקת רושמת בהערכתה כי: "המנוחה מתלוננת שבליילה דופקים בדלת ורואה שמישהו
23 נמצא בחדר ומראה לבת סיפרה לבודקת כי לפני חודשיים ראתה את בעלה בחדר... במהלך
24 השיחה קופצת מדבר לדבר לוקחת משהו ולא יודעת מה רצתה לעשות".
- 25 ובסיכום: "הנבדקת עם פגיעה קוגניטיבית שיפוטה לקוי מודעות חלקית למצבה ולא צפויה
26 בעבר יזמה מצבים שסכנו אותה ולכן נמצאת תחת השגחה בכל שעות היממה מהתרשמותי
27 זקוקה לנוכחות מתמדת של אדם לצורך השגחה... הנבדקת בת 75 עם תהליך מתמשך של
28 ירידה קוגניטיבית ולא צפוי שיפור במצבה". (ראה בתגובת המומחית לשאלות ההבהרה).
- 29 86. המומחית הגיעה למסקנה כי המנוחה לא הייתה כשירה לחתום על הצוואה השנייה לאחר
30 שערכה ניתוח מעמיק של כל המסמכים וההיסטוריה הרפואית של המנוחה ונעזרה בספרות
31 ובמאמרים מקצועיים.

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

ת"ע 44460-07-14 ת"ע מ.א.נ' פ.י. ואח', 44781-07-14, ת"ע 44592-07-14

- 1 87. חו"ד של פרופ' הייניק המומחה מטעם המבקש סתרה לחלוטין את חו"ד של מומחית בית
2 משפט.
- 3 88. לדעת פרופ' הייניק לכל אורך השנים ועד למועד עשיית הצוואה לא הוטל כל דופי בכשירותה
4 המשפטית של המנוחה (ראה לדוגמא גם טופסי הסכמה מדעת לביצוע אנדוסקופיות הרדמה
5 וניתוחים משנת 2000 ועד למאי 2010). אין בחומר הרפואי והסוציאלי עדות לאבחנה של בעיה
6 קוגניטיבית או נפשית אשר עשויה הייתה להשפיע לרעה על כשרותה של המנוחה לערוך צוואה
7 ב- 20.12.09. ככל שהחומר הרפואי והסוציאלי שסקר מאפשר המנוחה תוארה כאדם חברותי,
8 מטופח, דעתני ופעיל ככל שמצבה הגופני אפשר לה ואשר עד לחודש 1/2009 בו נפלה ושברה
9 ירכה הייתה מתנדבת בבית החולים. (בחלק "דיון" לחו"ד).
- 10 89. בסיכום שנת 2009: "בחומר שהוצג בפני ומתייחס לשנת 2009 לא מצאתי כל עדות לבעיה
11 קוגניטיבית או נפשית אצל המנוחה, לא לאחר הנפילה אשפוז וניתוח שבר צוואר הירך שעברה
12 בתחילת 2009, לא בחודשים שלאחר מכן ולאורך אותה שנה, בהם נבדקה על ידי הגורמים
13 המטפלים בה בקהילה (רופאת משפחה אחות קופ"ח) ולא בהערכת תלות המוסד לביטוח
14 לאומי, לא על פי דף סיכום מידע רפואי על ידי רופאת המשפחה מאוגוסט 2009 ולא על פי
15 הדיווחים ממרכז היום למבוגרים בו ביקרה. יש לציין כי המנוחה ביקרה והשתתפה בפעילות
16 מרכז היום בעפולה לכל אורך שנת 2009 במחלקה הרגילה... ורק במהלך 2010 עברה למחלקת
17 תשושי נפש לאחר אבחון שעברה ביולי 2010".
- 18 90. לגבי שנת 2010, התקופה של החודשים 4-5/2010 יש עדות לירידה קוגניטיבית מסוימת
19 שהוגדרה במסמכים שהחלה "מהזמן האחרון"/"בחודשים האחרונים"/"לאחרונה". לגבי
20 הבדיקה הגריאטרית של ד"ר גיצ'קה מיום 11.7.10 פרופ' הייניק מציין כי המידע שנמסר
21 לרופאה על ירידה קוגניטיבית אצל המנוחה הולכת ומחמירה מעל 9 שנים לאחר פטירת בעלה
22 עם ירידה חדה לאחר שבר ברך מלפני שנה וחצי, הוא מידע הטרואנמנטי שניתן על ידי
23 המלווה במפגש. מידע זה לא עולה בקנה אחד עם המידע הרפואי והסוציאלי הקיים לגבי
24 התקופה שקדמה לבדיקה, שבו לא מופיעים תיאורים של ירידה קוגניטיבית לאחר פטירת
25 הבעל וגם לא החמרה בירידה הקוגניטיבית לאחר השבר בירך.
- 26 91. בנוסף עמדתי לגבי מבחן המיני-מנטאל שנערך למנוחה ע"י הגריאטרית ד"ר גיצ'קה כי הציון
27 8/30 הנו נמוך בתחום הקשה, אולם המבחן מיועד לנבדקים בעלי השכלה של למעלה מ-8
28 שנות לימוד ושאינם סובלים מבעיות ראייה או שמיעה וכן בעיות מוטוריות. ועל כן המבחן
29 לא בהכרח שיקף את המצב הקוגניטיבי האמיתי והניקוד הושפע מהגיל ומהשכלתה.
- 30 עוד ציין כי הוא מנהל משך 30 שנים מסגרת יום לתשושי נפש ומעולם לא נתקל בחולה עם
31 ניקוד מינימנטאל 8/30 שמשותף בפעילות מועדונית רגילה לאורך זמן.
- 32 92. לדעתי בממצאי הבדיקה לא נמצא כי המנוחה סובלת ממחשבות שווא של גניבה ורדיפה ואין
33 אבחנה של דיכאון והכל בניגוד להטרואנמנזה. מה שאכן אובחן זה "דמנציה במצבים

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

ת"ע 44460-07-14 מ.א.נ' פ.י. ואח', 44781-07-14, ת"ע 44592-07-14

- 1 המסווגים במקום אחר" – אך הסיבה לדמנציה לא הייתה ברורה לד"ר גיציקה ולכן היא
2 בקשה לבצע פעולות אחדות אשר יתכן ותעזורנה באיתור הסיבה לירידה הקוגניטיבית.
3 "לסיכום בבדיקה של הרופאה הגריאטרית ביולי 2010 בדיקה אשר בוצעה למנוחה למעלה מ-
4 7 חודשים לאחר עשיית הצוואה, נמצאה אצל המנוחה ירידה קוגניטיבית, דמנציה – מבלי
5 שהגורם צוין. לא נמצאה פסיכוזה, לא נמצא דיכאון. ..ד"ר גיציקה לא כתבה כי מדובר
6 במחלת אלצהיימר, אינה כוללת זאת באבחנה ואף אינה רושמת שום טיפול למחלת
7 אלצהיימר"...האבחנה של מחלת אלצהיימר מופיעה לראשונה במסמך 28 מיום 16.8.10 והיא
8 נעשתה כפי הנראה על ידי רופאת המשפחה. בחודש אוגוסט 2010...נעשתה הערכת ביטוח
9 לאומי אצל המנוחה... "מזה שבועיים לא הולכת למועדון"... קיימתי שיחה עם מירי העו"ס
10 נמסר שבשבועיים האחרונים שמו לב לשינויים באישיות ובקוגניציה".
- 11 93. מהתייחסותו של פרופ' הייניק לחוות דעתה של ד"ר גרינברג עולה כי **עיקר המחלוקת הינה**
12 - קביעתה של ד"ר גרינברג כי הבדיקה הגריאטרית של ד"ר גיציקה מיום 11.7.10 מבססת
13 אבחנה שהמנוחה סובלת מתהליך דמנציה. בעוד האבחנה באותו מועד הייתה "דמנציה
14 במצבים המסווגים במקום אחר". פרופ' הייניק טוען כי ד"ר גיציקה לא אבחנה מחלת
15 אלצהיימר ואף לא הזכירה תהליך דמנציה. לתפיסתו מקורות מגוונים מציינים את תחילת
16 המשבר כחודשים ספורים קודם ואפילו שבועות ספורים לפני הבדיקה הגריאטרית בחודש
17 יולי 2010, כלומר חודשים לאחר עשיית הצוואה.
- 18 94. פרופ' הייניק אינו נותן משקל לבדיקה הגריאטרית של ד"ר גיציקה שהינה הבדיקה היחידה
19 שעברה המנוחה בסמוך לאחר עריכת הצוואה וממנה עולה כי מצבה הקוגניטיבי של המנוחה
20 היה ירוד.
- 21 95. פרופ' הייניק בחקירתו הנגדית אישר כי בכל המסמכים הרפואיים ישנה רק בדיקה גריאטרית
22 רפואית אחת בחודש יולי 2010 של ד"ר גיציקה שממצאה מעידים על ירידה קוגניטיבית (עמ'
23 54 ש' 19) ואף אישר כי נתוני הבדיקה של ד"ר גיציקה מסתדרים עם התלונות ביחס למנוחה
24 וכפי שבאו ליד ביטוי בביקור אצל הרופאה בחודש 4/10 ואשר רק בעקבותיהם הופנתה
25 המנוחה לבדיקה גריאטרית (עמ' 56 ש' 20-21). פרופ' הייניק העיד שלא ניתן לייחס את
26 ממצאי הבדיקה של ד"ר גיציקה בהערכה אחורנית לגבי תחילת התהליך של ירידה
27 קוגניטיבית (עמ' 55 ש' 3-1).
- 28 96. פרופ' הייניק כמומחה מטעם המבקש, נותן מטבע הדברים, משקל מכריע לממצאים של
29 עובדים סוציאליים ומעריכים מביטוח לאומי, וזאת על אף שאינם בעלי השכלה רפואית
30 ושולל לחלוטין את מסקנותיה של המומחית ד"ר גרינברג כי ממצאי האבחון האובייקטיבי
31 שנערך ע"י ד"ר גיציקה עולה כי המנוחה לא הייתה כשירה לחתום על הצוואה.
- 32 97. ד"ר גרינברג חולקת על מסקנתו זו של פרופ' הייניק. בחו"ד משלימה מיום 6.7.17 של
33 תשובות לשאלות ששלח אליה ב"כ המבקש בעקבות חו"ד של פרופ' הייניק, היא מחדדת
34 ומדגישה כי גם אם המנוחה לא אובחנה כחולת אלצהיימר אלא חולה בדמנציה וסקולארית

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

ת"ע 44460-07-14 ת"ע מ.א.נ' פ.י. ואח', 44781-07-14, ת"ע 44592-07-14

- 1 אין לה ספק כי נגרמה לה פגיעה קוגניטיבית קשה כפי שאובחן בבדיקת המינימנטאל אצל
2 הגריאטרית ד"ר ג'יציקה שנעשה כ- 7 חודשים לאחר החתימה על הצוואה. המדובר בדמנציה
3 בשלב חמור ובמצב שכזה אדם לא מסוגל להבין מהות המסמכים המשפטיים ולחתום על
4 צוואה.
- 5 98. בחקירתה הנגדית חזרה על עמדתה כי הסתכלותה רטרוספקטיבית מהאבחון של ד"ר
6 ג'יציקה לגבי מצבה של המנוחה אחורה בזמן למועד עריכת הצוואה :
7 "ש. אבל הוא נכתב 8 חודשים אחרי הצוואה
8 ת. אנחנו הרופאים יודעים להעריך מצב פרספקטיבי על סמך המצב הנוכחי.
9 ש. את מנחשת
10 ת. היא כתבה מינימנטאל
11 ...
12 ש. קבעת לפני 9 שנים שהיא סובלת מדמנציה או אלצהיימר?
13 ת. נכון".
14 (עמ' 10 ש' 13-20).
- 15
- 16 99. המומחית נשאלה בחקירתה הנגדית, כיצד אבחנתה כי המנוחה סבלה מדמנציה עולה בקנה
17 אחד עם דו"ח מעקב לזקן המבקר במרכז יום מ- 28.10.09 בו צוין כי המנוחה משתתפת
18 בפעילות חברתית, והתעמלות, והשיבה על כן : "במועדון יש חולים דמנטיים שמסוגלים
19 לעשות את הדברים הללו אבל זה לא אומר שיש להם צלולים ויש להם יכולת לחתום... (עמ'
20 15 ש' 9-3)..
- 21 100. ד"ר גרינברג חולקת גם על מסקנתו של פרופ' הייניק כי ציון המינימנטאל אינו משקף את
22 המצב הקוגניטיבי של המנוחה וכי אין לייחס חשיבות רבה לניקוד. פרופ' הייניק סבור כי
23 המבחן המיועד במקור לנבדקים בעלי השכלה של 8 שנות לימוד הדוברים את השפה כהלכה
24 ואינם סובלים מבעיות סנסוריאליזם העשויות לפגוע בהעברה חלקה של המבחן ולגרום לקבלת
25 ניקוד נמוך שאינו משקף את המצב הקוגניטיבי. לדעתה של ד"ר גרינברג מבחן המינימנטאל
26 משקף את מצבה הקוגניטיבי החמור של המנוחה. המבחן רלוונטי מעצם העובדה שהמנוחה
27 דיברה 3 שפות ותפקדה היטב לפני שבירת הירך בחודש 1/2009 וניהלה משק בית, התנדבה
28 בבית חולים וזאת על אף שהיו לה רק 4 שנות לימוד. בעדותה הפנתה המומחית למאמר ובו
29 טבלה אשר לפיה גם אדם בעל 4 שנות השכלה בלבד בגיל 74 אמור לקבל ציון של 22 במבחן
30 המינימנטאל ולא 8 כפי שקיבלה המנוחה (עמ' 21 ש' 16-18).
- 31
- 32 101. ב"כ המבקש ביקש לייחס למומחית חריגה מסמכות, הואיל וזו הסתמכה על מסמכים שאינם
33 רפואיים וציטטה מתוך דברי המתנגדת 2 ותצהירה. המומחית השיבה על כך בחקירתה, כי
34 היא הזכירה את המתנגדת 2 כי כל מסמך רפואי היה כתוב שהמטפל העיקרי הוא מתנגדת 2.

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

ת"ע 44460-07-14 ת"ע מ.א.נ' פ.י. ואח', 44781-07-14, ת"ע 44592-07-14

- 1 (עמ' 8 ש' 6). ולשאלת ב"כ התובע, בדבר תלות בין המנוחה למתנגדת 2, מציינת המומחית שזו
2 בדיוק הבעיה של הצוואה שנערכה בניגוד לקשר הדומיננטי והאינטנסיבי שבין מתנגדת 2 לבין
3 המנוחה. "בגלל זה יש פער בין הבנה ושיפוט ובוחרן מציאות"... והמסקנה הנובעת מכך
4 שהמנוחה "לא הייתה צלולה". כושר שיפוט היה פגוע והיא שינתה באופן דרמטי את הצוואה
5 (עמ' 8 ש' 23-26).
- 6 102. יחד עם זאת הבהירה ד"ר גרינברג כי אף ללא עיון בתצהירים, היא הייתה מגיעה לאותה
7 המסקנה אליה הגיעה בחו"ד ולפיה המנוחה לא הייתה כשירה לחתום על הצוואה (עמ' 9 ש'
8 16-17 23-34).
- 9 103. המחלוקת בין המומחים חושפת את בעיותיה וחולשותיה של חו"ד פוסט מורטם, לגביה
10 נאמר לא אחת בפסיקה, כי בדיקה של מנוח בסמוך לעריכת צוואתו ו/או עדות של עדי הצוואה
11 ו/או מכרים של המנוח הינם "חזקים" יותר אף מחוות דעת של רופא מומחה אשר נערכת
12 "פוסט מורטם", היינו לאחר הפטירה ובהתבסס על מסמכים רפואיים בלבד וללא בדיקת
13 המנוח. (ת"ע 43220/09 נ' ב' י' נ' האפוטרופוס הכללי - ירושלים (ירושלים), מיום
14 31.10.2011).
- 15 104. גם פרופ' הייניק העיד בחקירתו הנגדית: "...בהערכות רטרוספקטיביות קשה מאוד להגיע
16 ל-100% משוכנעות" (עמ' 55).
- 17 105. בסופו של יום שני המומחים מסכימים כי המנוחה סבלה מדמנציה והמחלוקת היא רק ממתי
18 לפני או לאחר עשיית הצוואה השנייה.
- 19 106. הפער בין מועד עשיית הצוואה לאבחונה של ד"ר גיציקה המומחית גריאטרית שאבחנה ירידה
20 קוגניטיבית קשה הוא בסך הכל 7 חודשים. כאשר כבר בחודשים מרץ אפריל 2010, חודשיים
21 וקצת לאחר מועד עריכת הצוואה, ישנו תיעוד רפואי לירידה במצבה הקוגניטיבי של המנוחה,
22 כשרופאת המשפחה ד"ר אוקסנה מציינת "לאחרונה בולטת שכחת יתר עם מצב בלבולי
23 לסירוגין". קיים קושי לבדוד באופן אבסולוטי את זמן החתימה על הצוואה ולקבוע כי בעת
24 ההיא המנוחה בוודאות הייתה כשירה לצוות כפי שעשה פרופ' הייניק במנותק מההתרחשויות
25 על ציר הזמן הצפוף שבין החתימה על הצוואה לאבחנתה של המנוחה עם ירידה קוגניטיבית
26 קשה.
- 27 107. הבעייתיות הרבה בהסקת מסקנות על בסיס בדיקת מסמכים "פוסט מורטם", והרצון לרדת
28 לחקר האמת, מעלה את הצורך לבחון שאר הנסיבות ולהסתייע בחומר ראיות אחר המתייחס
29 לאותה התקופה, כמו עדויות האנשים שהכירו את המנוחה הכרות קודמת וסיפרו על מגעיהם
30 עמה במועדים סמוכים לחתימה על הצוואה ולהעדיפו על פני חוות הדעת הרפואיות (ע"א
31 7506/95 מיכל שוורץ נ' בית אולפנא בית אהרון וישראל [פורסם בנבו ביום 30.04.00]).
- 32 108. בעניינו סיפוריהם של המתנגדים בתצהיריהם ובחקירתם הנגדית על התנהגות המנוחה
33 בסמוך למועד עריכת הצוואה מחזקים את מסקנת המומחית.

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

ת"ע 44460-07-14 ת"ע מ.א.נ' פ.י. ואח', 44781-07-14, ת"ע 44592-07-14

- 1 109. במסגרת תצהיריהם הצהירו המתנגדים כי במועד עריכת הצוואה, המנוחה לא הייתה כשירה
2 לחתום על הצוואה (סעיף 5 לתצהיריהם) וכי מאז פטירת האב המנוח המצב הנפשי
3 והקוגניטיבי של המנוחה הלך והתדרדר המנוחה החלה לסבול מבעיות זיכרון, בעיות
4 בהתמצאות, מחשבות שווא כלפי הסביבה ומדמיונות ומחשבות רדיפה (סעיפים 11 ו- 13
5 לתצהיר הנתבעת 2 ויתר הנתבעים).
- 6 110. מתצהירה של המתנגדת 2 עולה כי בעקבות רצף אירועים של בעיות התמצאות, זיכרון, בלבול,
7 נפילות, אי יציבות בהליכה וחרדות היא פנתה לרופאת משפחה על מנת להתייעץ עימה.
- 8 111. בחקירתה העידה על התדרדרות המנוחה: "אני לא לא מאחלת לאף אחד לחוות אלצהיימר,
9 זה התחיל מזה שאחרי שהיא שברה את הרגל שלה, בהסכמה שהסכמנו שהיא תעשה ניתוח,
10 היא הייתה במיון ונותחה בשעה 23:00, אם היית אומרת לה לחתום שיהיה שלום עם ערפאת,
11 אז היא הייתה חותמת, כשהיא יצאה מהניתוח התחלתי להרגיש שיש שינוי, למרות שהיו
12 דיכאוניות מאבא שלי, לאחר שבירת העצם בירך, ראיתי שיש בה דברים, הלכתי לרופאת
13 משפחה ואמרתי שהיא קצת בדיכאון, אבל לא רוצה להתחיל לתת לה כדורים, לוקחת אחריות
14 עליי, שאתן לה דברים טבעיים, רגיעון של הדס, עד היום יש לנו בבית חבילה של כל הדברים
15 הטבעיים, אמרתי שאתן לה דברים טבעיים שתהיה יותר רגועה, שתהיה יותר שמחה ואז
16 החלה התדרדרות של המצב, ואמרו לי שאקח אותה למועדון קשישים, 7.5 דקות בדיוק לשם,
17 אם בהליכה ברגל או באוטובוס, היא לא הלכה לבד בחיים, היא הלכה איתי, אני לקחתי את
18 אימי למועדון".
19 (עמ' 26 ש' 9-20).
- 20 112. מנגד ניצבת עדותה של גב' קאלו מדריכה עמותת דור לדור אשר טענה כי עד אמצע שנת 2013
21 הייתה המנוחה פעילה, עצמאית בהליכה לשירותים לבד אך לא מעבר לזה, השתתפה בשתילות
22 ורק 7 חודשים לפני פטירתה לא הייתה בסדר (עמ' 39 לפרוטוקול).
- 23 113. לסיכומי המבקש (סעיפים 46-47) צורפו תמונות שצולמו על ידי גב' קאלו משנת 2013 וניתן
24 לראות כי המנוחה השתתפה בנטיעות ט"ו בשבט. העדה העידה כי המנוחה הייתה "יד ימינה"
25 ועזרה לה בכל. בחקירתה גב' קאלו נשאלה על ידי בית המשפט: "היית נותנת לה הוראות והיא
26 היתה מבינה?" והשיבה: "בוודאי. היינו מביאים ילדים לעשות שתילה או כל פעילות אחרת
27 או ציור או אפיה. היא הייתה עוזרת בכל דבר". (פרו' מיום 27.6.18, עמ' 36). אך יודגש כי
28 הפעילויות במועדון בהן עסקה המנוחה היו מסוג אפיה, ציור, עבודות יצירה וצביעה בלבד
29 שלא דרשו תכנון ועצמאות (ש' 32-33).
- 30 114. גב' קאלו עומתה עם הערכת התלות של העו"ס מיכל פרידלנדר מיום 12.8.10 שתיארה מצבים
31 של שכחה עצבנות וכו', וטענה שהיא אישית לא נתקלה בכך "אתה מדבר על מ.פ. אחרת לא
32 זאת שאני מכירה" (עמ' 41 ש' 11-14).
- 33 115. גם האירוע סביב ניהול התביעה להכרתה של המנוחה כנרדפת שואה, קבלת הכספים
34 וחלוקתם לילדיה, מציג את הקושי בקביעה חד משמעית באשר למצבה הקוגניטיבי של

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

ת"ע 44460-07-14 ת"ע מ.א.נ' פ.י. ואח', 44781-07-14, ת"ע 44592-07-14

- 1 המנוחה בעת עריכת הצוואה . בשנת 2010 חתמה המנוחה על יפוי כוח לעו"ד שיטפל בתביעה
2 זו ובשנת 2011 התקבל סכום של 110,000 ₪ אשר חולק בסעודה משותפת בין כל האחים.
3 המתנגדת 2 עומתה בחקירתה הנגדית עם העובדה כי המנוחה חתמה על יפוי כוח לעו"ד בשנת
4 2010 וחילקה את כספי הפיצויים בין ילדיה אל מול טענתה כי לא הייתה כשירה (פרוטוקול
5 מיום 18.9.17, עמ' 29-30) :
- 6 "ש. בשנת 2010 אמא חתמה על יפוי כוח לעו"ד כדי לטפל בתביעה?
7 ת. כן, אני הייתי איתה כדי לחתום על הטפסים.
8 ש. את מחתימה את אמא על מסמך שהיא לא כשירה לחתום עליו?
9 ת. לא ידעתי כשהיא לא כשירה, לא הגענו למצב שהיא מתחילה דמנציה.
10 ש. את רוצה לטעון שאימא הייתה כשירה, צלולה?
11 ת. לא, היא הייתה און, אוף. לא אמרתי מעולם שהיא לא הייתה לגמרי...
12 ש. בשנת 2011 היא הייתה כשירה לחלק את הכסף?
13 ת. היא לא ידעה מה זה כמות של 15 ושל 150. היא דיברה בלירות. היא ידעה יפה מאוד, היא
14 חילקה לכולם עם ברכה לכל אחד שקיבל את הצ'ק. אני כתבתי בכתב ידי "לבני י.פ. שיהיה
15 לך שי ממני" היא נתנה את זה לי.פ."
- 16 116. לכאורה אם המנוחה חתמה על יפוי כוח בשנת 2010 בפני עו"ד להגשת תביעה הכיזד לא
17 הייתה כשירה לחתום על הצוואה השנייה בסוף שנת 2019. מתנגדת 2 סיפקה הסבר לדיסוננס
18 בעדותה.
- 19 117. יוצא אפוא כי הקביעה בעניין כשירותה של המנוחה לערוך את הצוואה אינה חדה ואינה חד
20 משמעית. המתנגדת 2 היטיבה להגדיר את מצבה של המנוחה : " היא הייתה און, אוף". יתכן
21 וזו הסיבה שעורכי הדין לא הפנו את המנוחה לבדיקה רפואית מוקדמת.
- 22 118. בנסיבות בהן הרשומות הרפואיות הן לשנים 2002 עד 2009 בלבד, והמנוחה לא נבדקה ביום
23 חתימתה על הצוואה השנייה על ידי מומחה רפואי, וניתנת פרשנות שונה למסמכים ע"י
24 המומחים, אני קובעת כי קיים ספק בדבר כשירותה המלאה של המנוחה לחתום על הצוואה
25 אשר לא עלה מעבר למאזן ההסתברויות.
- 26
27 **ח.- השפעה בלתי הוגנת**
- 28
29 119. בהתאם לסעיף 30(א) לחוק הירושה, העוסק בשאלת רצונו החופשי של המצווה לצוות, צוואה
30 הנעשית מכוח השפעה בלתי הוגנת- בטלה :
31 "א) הוראת צוואה שנעשתה מחמת אונס, איום, השפעה בלתי הוגנת, תחבולה או תרמי"ת
32 – בטלה".
- 33 120. דהיינו, בהתקיים כל אחת מהפעולות המנויות לעיל, נפגע רצונו החופשי של המצווה, והצוואה
34 שנערכה, אינה משקפת את רצונו אלא את רצונו של האחר.

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

ת"ע 44460-07-14 ת"ע מ.א.נ' פ.י. ואח', 44781-07-14, ת"ע 44592-07-14

- 1 נקודת המוצא לדיון בעניין זה, היא שחזקה שהצוואה מבטאת את רצונו האמיתי של המנוח,
2 בנוגע לאופן חלוקת עזבונו, עם פטירתו. חזקה זו מביאה לידי ביטוי את האוטונומיה של
3 המצווה ואת זכותו לבעלות על קניינו (וראו: דנ"א 7818/00 אהרון נ' אהרוני (22.03.2005). על
4 כן, הנטל להוכיח את הטענה בדבר השפעה בלתי הוגנת, רובץ לפתחו של הטוען לקיומה. הוכחת
5 הטענה אינה קלה, והמעשים הנחשבים להשפעה כזו, צריכים להתרחש בדרך כלל טרם חתימת
6 הצוואה. עוד נדרש להוכיח כי הצוואה היא פועל יוצא של השפעת המעשים (שוחט בספרו עמ'
7 230).
- 8 121. חשוב להבהיר כי ההלכה אינה קובעת שיש לפסול כל צוואה שנעשתה לאחר השפעה או שכנוע,
9 של אדם הנהנה מהצוואה. אלא רק במקרים בהם הוכח שחוסר ההגינות בהשפעה היה פסול,
10 והכל בהתאם למושגים המוסריים, החברתיים והערכיים של החברה בה אנו חיים (ראה:
11 שוחט, גולדברג, ופלומין: "דיני ירושה ועיזבון" הוצאת סדן, מהדורה שישית מורחבת,
12 תשס"ה 2005, עמ' 100). דהיינו שההשפעה שללה את הרצון החופשי והכנה של המצווה.
- 13 122. חשש לקיומה של השפעה בלתי הוגנת וכן סברות וחשדות בעלמא שמקורם בעצם העובדה
14 שיורשים נושלו לטובת זוכים אחרים, אין בהם כדי להביא לבטלותה של צוואה מטעם זה
15 בלבד (ע"א 1099/90 שרוני נ' שרוני, פ"ד מז(4) 785, 794). כדי לפסול צוואה יש להוכיח כי
16 ההשפעה הבלתי הוגנת קדמה לעריכת הצוואה וכי הצוואה הייתה תוצאה של אותה השפעה
17 אסורה (שוחט בספרו עמ' 209 והפסיקה המובאת שם).
- 18 123. ההלכה הפסוקה התוותה ארבעה מבחנים שיש בהם כדי לסייע בהכרעה האם הייתה השפעה
19 בלתי הוגנת על המצווה. ואלו הם: מבחן העצמאות והתלות-מידת עצמאותו של המצווה (גופני
20 וקוגניטיבי); מבחן התלות והסיוע; קשרי המצווה עם אחרים; מבחן נסיבות עריכת הצוואה.
21 במידה ומבחני עזר אלו מתקיימים, תקום חזקה לכאורה לקיומה של השפעה בלתי הוגנת
22 (יוער כי אין חובה שכולם יתקיימו על מנת להקים חזקה כאמור. הדבר תלוי נסיבות וניתן
23 לעשות שימוש במבחני עזר נוספים שיש בהם כדי להכריע לכאן ולכאן). במידה ובית המשפט
24 ישתכנע בקיומה של חזקה כאמור, יועבר נטל הבאת הראיות לידי המבקש את קיומה של
25 הצוואה, לסתירתה. במידה ולא יעלה בידו לעשות כן, תוכרע המחלוקת לטובת המתנגד (דנ"א
26 1516/95 מרום נ' היועץ המשפטי לממשלה (22.06.1998); שוחט 2016, עמ' 201).

27

מבחן עצמאות המנוחה (גופני וקוגניטיבי) ומבחן התלות והסיוע

- 29 124. במסגרת מבחן זה בית המשפט בוחן האם נכון למועד עריכת הצוואה, המצווה היה "עצמאי"
30 מבחינה פיזית ומבחינה קוגניטיבית. הדגש הוא בעיקר על המצב הקוגניטיבי של המנוח. כאשר
31 עצמאות קוגניטיבית יכולה לחפות על קיומה של תלות פיזית אצל המנוח.
- 32 125. בית המשפט נדרש למבחן התלות והסיוע מקום שמתברר שהמנוח עונה על המבחן הראשון,
33 והוא נזקק לסיוע במועד עריכת הצוואה. או אז נדרש בית המשפט לבחון האם הקשר בין

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

ת"ע 44460-07-14 ת"ע מ.א.נ' פ.י. ואח', 44781-07-14, ת"ע 44592-07-14

- 1 הנהנה למצווה התבסס על מתן הסיוע למצווה. נקבע כי קיימת חשיבות לשאלה האם הנהנה
2 היה המסייע היחידי למצווה, או שהוא הסתייע גם באחרים. מטבע הדברים כאשר הנהנה אינו
3 המסייע היחיד, מידת התלות של המצווה במסייע- פוחתת.
- 4 126. נקודת הזמן הרלוונטית לבדיקת מצבה של המנוחה היא מועד עריכת הצוואה, שנערכה
5 כאמור ב- 20.12.09. קיימת מחלוקת רבתי בין מומחית בית משפט ומומחה מטעם המבקש
6 שבחנו את המסמכים הרפואיים והסוציאליים של המנוחה לגבי מצבה הקוגניטיבי, כשירותה
7 ועצמאותה בעת עשיית הצוואה השנייה.
- 8 127. בחודש ינואר 2009 המנוחה נפלה ונגרם לה שבר בירך ולאחר מכן נעזרה בהליכון.
9 המבקש ציין בסיכומיו את העובדה שהמנוחה טסה לחו"ל (פעם אחרונה בשנת 2007)
10 כאינדיקציה לעצמאותה של המנוחה. אך כאמור, הצוואה נעשתה כמעט 3 שנים לאחר מכן
11 ולכן אין רלוונטיות לכך.
- 12 128. בתחילת שנת 2009 חזר המבקש להתגורר בעפולה לאחר שנים בהם התגורר בערים רחוקות
13 (עמ' 67 ש' 16-13).
- 14 129. ביום 30.3.09 נערכה למנוחה בדיקת הערכת תלות של הביטוח הלאומי ונכתב כי ההליכה
15 יציבה אך צולעת עם הליכון. המנוחה עצמה העידה באותו ביקור כי: "אחרי נפילה מפחדת
16 להיות לבד שלא ליפול שוב...לא יכולה לרדת במדרגות בגלל זה לא יוצאת מהבית יש לי כאבי
17 גב בגלל זה לא יכולה לנקות בית...לא יכולה לעשות כלום. אפילו להתרחץ לבד. הייתי מבשלת
18 אבל ילדים לא נותנים לי להדליק גז".
- 19 מבחינה קוגניטיבית באותו הזמן התרשמה המעריכה כי מצבה תקין. כאשר בטופס קיימת
20 טבלה-ובה מפורט מי מבני המשפחה עוזר לה ציינה את בנה המבקש י.פ. – אשר עוזר כל יום
21 פרט לשישי שבת וכתובת מגוריו צוינה בטופס: "עם הקשישה". וכן צוינה הבת כ.ש. כתובתה:
22 מגדל העמק, והיא עוזרת פעם בשבוע לשישי שבת, והבת ש.ע. אשר מסייעת פעמיים ביום כל
23 יום פרט לשבת ושישי כתובתה: מגדל העמק. **המנוחה סיפרה: "הבן מגיע בשעה 20:00 ורק
24 ישן עם הקשישה. הבנות מגיעות לשישי שבת. הבת ש.ע. מגיעה פעמיים ביום כל יום במשך
25 5 ימים".**
- 26 בהערכת התלות שנערכה 5 חודשים לאחר הצוואה ביום 28.5.10 צוין כי ש.ע. ונ.ש (נכדה של
27 המנוחה) עוזרות בכל יום ולנות עם המנוחה בין 2-1 פעמים בשבוע דואגות לרחצה וליווי
28 לרופא, כתובת מגוריהן בעפולה, ו-י.פ. **הבן מגיש עזרה בין 2-1 בשבוע, פירוט הגשת העזרה:
29 לינה בבית הקשישה וכתובת מגוריו שונתה לגבעת המורה.**
- 30 130. בהערכות התלות של המל"ל צוין כי המטפלת העיקרית במנוחה היא המתנגדת 2
31 131. לפני עריכת הצוואה, והחל משנת 2009, חזר המבקש להתגורר בעיר עפולה לאחר שתקופות
32 ארוכות קודם לכן התגורר בבת-ים ובירושלים. המבקש לן עם הקשישה בביתה כל יום פרט
33 לשישי שבת וסייע לה בסידורים, קניות והגשת ארוחת ערב ואף כתובתו הרשמית בביתה.

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

ת"ע 44460-07-14 מ.א.נ' פ.י. ואח', 44781-07-14, ת"ע 44592-07-14

- 1 בחלוף 5 חודשים ממועד עשיית הצוואה, המבקש הפחית את הלינה בביתה בין פעם לפעמיים
2 בשבוע. וכל עזרתו התמצתה בלינה. כתובת מגוריו לא בביתה.
- 3 132. מהערכות התלות של המל"ל עולה כי יש קשר בין מידת הסיוע של המבקש למנוחה לעשיית
4 הצוואה, שהייתה מאומצת לפניו ופחתה באופן משמעותי אחריה. לא מן הנמנע הוא כי בשל
5 מגוריו של המבקש בבית המנוחה, לפני עשיית הצוואה, נוצרה תלות של המנוחה בו.
- 6 133. גם אם תלותה הפיזית של המנוחה הייתה מועטה-יחסית, שכן השתמשה בהליכון, נעזרה
7 במשפחתה ובמטפלת, התפנתה לבדה והשתתפה בפעילויות במועדון. הרי שהיא פיתחה תלות
8 נפשית ורגשית במבקש שכן פחדה לישון לבד.
- 9 134. המבקש עבר להתגורר עם המנוחה בביתה, לאחר נפילתה ושבירת הירך, וזמן קצר ביותר
10 לאחר מכן (לפי עדותו תוך חודש ימים) חתמה המנוחה על הצוואה השנייה בו הינו הזוכה
11 היחיד. המנוחה הייתה זקוקה לסיוע ועזרה וחששה ללון בביתה לבדה. כפי שעולה מעדותם
12 של המתנגדים, המבקש ניצל את המצב לטובתו והפעיל מניפולציות רגשיות על המנוחה עד כדי
13 יצירת תלות רגשית שלה בו.
- 14 135. **מתנגדת 4** (עמ' 51-52): "כן, אחת לשבוע הייתי באה עד שהוא העלים אותה לשבתות ולא
15 הייתי באה".
- 16 ובהמשך: "...הוא התחיל להעלים אותה, היה כמו שומר הסף, היה בא לאמא שלי שאני לא
17 אראה משהו, יום אחד הפתעתי אותם, נכנסתי לבית היתה שם אמא שלי יושבת...עליתי וישבתי
18 עם אמא, קילחתי אותה, שיחררתי את המטפלת, לקחתי את אמא שלי עם שבר ירדנו
19 במדרגות, 69 מדרגות עד לבית של י.פ., לא מצליחים לפתוח את הדלת, הוא עומד, אני אומרת
20 לו אתה דואג לאמא, לך תישן אצל אמא הוא אמר אני לא יכול לישון אצל אמא, הכל הוא עשה
21 לטובת הכיס שלו...."
- 22 136. **מתנגד 6** (עמ' 22): "אחרי שאימי שברה את הירך, גם נכנס לה קצת פחדים, לפני כן,
23 לפעמים יישנה לבד, לפעמים הבת של ש.ע., הבן של א', אבל לא היה קבוע, אחרי ששברה
24 את הירך נכנסה לפחדים, והייתה צריכה שמישהו יישן אצלה ו-י.פ. אמר לה שתישן אצלו,
25 זה להעלות מדרגות, עוד ועוד, לעשות פרסה לעלות עוד...בשביל להגיע אליו הביתה, אימא שלי
26 אמרה שהיא הולכת לבית של י.פ. ואין אף אחד בבית, אמרתי לה את לא פוחדת שם? את לא
27 צריכה את העינוי שם. בתקופות שהוא רצה לשבת לה על הקודקוד הוא ישן אצלה, אבל ברגע
28 שנגמר הסיפור, פתאום כבר לא יכל לגור בדירה הזו ואין לו כוח לישון בדירה הזו, זה אחרי
29 החתימה ואמרתי לו למה אתה עושה לה את זה? למה העינוי? אתה מבלה, מסתובב, כשאתה
30 בא, היא יישנה, אז מה זה משנה אם תישן אצלה...."
- 31 137. **מתנגדת 2** (עמ' 32 ש' 19-29): "זה הדבר שהכי כואב לי בחיים, שכל דבר היא אמרה לי, כי
32 אם היא לא הייתה מאוימת על ידי י.פ. וכולם יודעים את זה, גם אתה פחדת ממנו שהוא דפק
33 לך עיניים בחוץ. הוא פשוט ישב כמו נקר וניצל את התמימות שלנו, עניין אותנו רק לטפל
34 באימא...."

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

ת"ע 44460-07-14 ת"ע מ.א.נ' פ.י. ואח', 44781-07-14, ת"ע 44592-07-14

1 ש. "הוא בטוח שאתם הבאת אותו לבית משפט"
2 ת. "שיעיד כאן, אם הבן אדם יודע שהוא עשה את הצוואה בתמים, שאימי עשתה לו את זה,
3 מה הייתה הבעיה להגיד שיושבים שבעה...הוא 11 יום הלך למשש צוואה, מי שבטוח בעצמו
4 ולא פוחד, היה אומר לנו שיש לו צוואה..."
5 138. **המבקש** (עמ' 69 ש' 29-34):
6 ש. אתה חזרת לעפולה ב-2009, בתצהיר שלך אתה מציין שבמשך תקופה אימך אמרה לך
7 שבכוונתה להכין צוואה חדשה...כמה זמן אחרי שחזרת
8 ת. **לא יודע משהו כמו 3 שבועות-4 שבועות**
9 ש. אבל זה היה רצון של האמא לעשות צוואה רק אחרי שחזרת לגור לידה
10 ת. כי היא ראתה מה אני עושה בשבילה
11 ש. שיתפת אותה בדברים שאתה עושה בשבילה,
12 ת. ישנתי אצלה כל יום, דואג לה, מחליף דברים בבית, מתי שהיא צריכה אותי כי אני גר על
13 ידה. ושהיא הייתה חולה. וזאת האמירה שלך בגלל שכולם מסודרים ובסדר ולי אין בית היא
14 רוצה לעשות צוואה לתת לי בית. זה הרצון שלה".
15

מבחן קשרי המצווה עם האחרים בענייננו "מהווה סיוע לסברה הפוכה" מצביע על חוסר הגיונה של הצוואה

16
17
18 139. היבט זה בוחן את היקף קשריו של המנוח עם הזולת בתקופה הרלוונטית. מתוך הנחה שככל
19 שהיקף קשריו גדול יותר, כך ההשפעה שהייתה לנהנה, הנתבע בענייננו פחותה. ככל שהמנוח
20 היה מנותק מאנשים אחרים לבד הנהנה בתקופה הרלוונטית, כך תתחזק ההערכה שהייתה
21 השפעה בלתי הוגנת מצד הנהנה.
22 140. המנוחה הייתה אישה שמחה וחברותית. היא השתתפה במועדון "מדור לדור" בעפולה משנת
23 2009 ויחסיה עם כל ילדיה היו טובים וחמים עד ימיה האחרונים. כולם היו בקשר קבוע
24 ומתמיד עימה בטלפון או בביקורים והיא אף חילקה כספי פיצויים שקיבלה באופן שווה בין
25 כל ילדיה וחגגו שמחות משפחתיות וימי הולדת (סעיפים 14-15 לתצהיר המבקש).
26 141. מתנגד 3 העיד (עמ' 35 ש' 32-33): "קשר מאוד מאוד טוב. הייתי נחשב לספר תורה שלה, אני
27 בן זקונים". ובהמשך: "מי פחות ומי יותר, טלפונים כולם על בסיס יום יומי". מתנגד 2
28 העידה: "כולם היו בקשר טוב" (עמ' 31 ש' 16) מתנגד 3 העיד: "קשר מאוד מאוד טוב" (עמ'
29 45 ש' 33).
30 142. מכל ילדיה בלט בייחודו הקשר העמוק שהיה למנוחה עם המתנגד 2. גם המבקש העיד
31 שמתנגד 2 הייתה אשת סודה של המנוחה וזו שיתפה אותה בכל (עמ' 70 ש' 34-30).
32 143. מתנגד 2 הייתה אשר הקשר היחידה של המנוחה מול המועדון (עו"ס מירי קוטר עמ' 10-11
33 גב' קאלו עמ' 37). גם בהערכות התלות ובמסמכים הרפואיים מצוין שמה של המתנגד 2 כבת
34 המתלווה למנוחה.

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

ת"ע 44460-07-14 ת"ע מ.א.נ' פ.י. ואח', 44781-07-14, ת"ע 44592-07-14

- 1 144. דווקא על רקע האמור, תמוהה עד מאוד עריכת הצוואה השנייה המדירה את כל ילדיה
2 ומותירה אל כל רכושה למבקש וזאת ללא נימוק והסבר בגוף הצוואה, ובפרט שאין בנמצא כל
3 הצדקה הגיונית לצוואה.
- 4 145. כך גם תמוהה העובדה כי המנוחה לא סיפרה למתנגדת 2 כי ערכה צוואה שנייה בפרט לאור
5 יחסי הקרבה ביניהן.
- 6 146. המבקש סיפק שלוש גרסאות שונות על הסיבה והרצון של המנוחה לשנות את צוואתה
7 ולהעניק לו את כל רכושה.
- 8 147. הגרסה הראשונה טען כי המנוחה ערכה את הצוואה לטובתו מאחר וכולם נשואים והוא לא
9 (עמ' 67 ש' 21-22).
- 10 148. הגרסה השנייה טען כי זה היה רצון של המנוחה לעשות צוואה רק אחרי שחזר לגור לידה "כי
11 היא ראתה מה אני עושה בשבילה" (עמ' 69 ש' 29-34).
- 12 149. הגרסה השלישית טען כי : "אני הייתי הכי קרוב אליה, היא תמיד אהבה אותי. עברתי
13 משברים בחיים זה לא מהיום וזה מגיל קטן....היא מצאה לנכון לעשות צוואה בשבילי" (עמ'
14 73 ש' 5-7).
- 15 150. בהתנגדות מובאת סיבה נוספת: "האם סברה ואף הביעה דעתה בחייה, כי האחים הם
16 המתנגדים, הינם "מסודרים" כלכלית בחייהם והזוכה..." (סעיף 5.3 לתגובה להתנגדות) .
- 17 151. גרסאותיו הסותרות אינן מספקות הסבר מניח את הדעת להעדפתו על פני אחיו. ציוויה של
18 המנוחה להעביר את נכסיה דווקא למבקש אינו עולה בקנה אחד עם הראיות על מערכת יחסים
19 נפלאה עם כל ילדיה.
- 20 152. אם אמנם היה רצון של המנוחה להעניק את רכושה למי שטיפל בה, הרי התובע עצמו העיד
21 כי מי שטיפל בעיקר במנוחה זו מתנגדת 2 והיא הייתה אשת סודה ושיתפה אותה בכל (עמ' 70
22 ש' 28-31).
- 23 153. אם אמנם היה רצון המנוחה לתת את רכושה למי שאין לו דירה, הרי גם לשני אחיו אין
24 דירות.
- 25 154. אם אמנם רצון המנוחה לתת רכושה למי שעבר משבר בחיים, הרי שגם מתנגד 3 עבר משברים
26 בחיים והיה בכלא (עמ' 45 ש' 19-26).
- 27 155. מכל האמור עולה כי שלילת קיומו של מניע לנישול ילדיה האחרים עשוי להתיישב עם
28 האפשרות שהצוואה נעשתה עקב השפעה בלתי הוגנת (ע"א 36/88 זלוף נ' זלוף, פ"ד מו (3) 184).
- 29 156. המתנגדים הציגו בעדותם את דרך פעולתו של המבקש שהפעיל מניפולציות רגשיות על
30 המנוחה כדי לגרום לה לחשוב כי הוא מסכן ולהטות את ליבה לטובתו.
- 31 157. נתבע 6 העיד כי המבקש לא שילם את החוב לדירת עמידר ורצו לפנותו ומאז המנוחה שילמה
32 לו את דירת עמידר. לאחר מכן הוא בנה צריף מתחת לבניין וסיפר למנוחה שהבן שלו מגרש
33 אותו מדירת עמידר כדי לעורר את רחמיה. המבקש עבר לגור אצל המנוחה לאחר ששברה את
34 הירך וישן אצלה עד שנעשתה הצוואה לטובתו. לאחר מכן, הוא חזר לגור באותה דירת עמידר

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

ת"ע 44460-07-14 ת"ע מ.א.נ' פ.י. ואח', 44781-07-14, ת"ע 44592-07-14

- 1 ולא היה צורך עוד בהצגה. אז גם ביקש שהמנוחה תבוא לישון אצלו, כי אין לו כוח לישון
2 בדירה של המנוחה, וזאת ללא התחשבות לקושי שלה לעלות מדרגות.
3 "בא המנהל של עמידר ואיים על אימא שלי בנוכחותי שאם הוא לא משלם הפעם, יעיפו אותו
4 מעמידר. פה הוא בנה את המסלול, כי אימא שלי שילמה לו את דירת העמידר. עברה תקופה
5 והוא ראה שאימי משלמת לו, לא הסתדר לו טוב התוכנית, פתאום הוא בנה מתחת לבית,
6 אפשר לבדוק מעדות של השכנים, משטרת ישראל, הוא בא והחליט להשתלט, זה בניין של
7 3,4 קומות, שזה משותף לדיירים, הוא החליט להשתלט על הנכס למטה". (עמ' 21 ש' 12-8).
8 "אני באתי והוא הראה לי צריף לתפארת מדינת ישראל, יושבים, למזלנו רואה גשם, אמרתי
9 לו למה אתה יושן פה, הוא גר למעלה, יש לו דירה, 4 חדרים, יש לו דירה מעמידר, ועוד שיפצו
10 לו, הוא אמר לי הבן שלי מגרש אותי, מביא לי משטרה, בלאגנים, עובר כמה ימים, אימי
11 מתקשרת אליי ואומרת לי אחיד מסכן שאבוא לראות היכן הוא ישן, קר לו, גשם, הוא הולך
12 למות ושאלתי למה לא הולך הביתה שלו, הוא אומר שהבן עושה לו בעיות, מביא לו פושעים,
13 פתאום הוא חזר לדירה שלו בזמן שאימי חיה ופתאום לא רוצים לזרוק אותו, ההצגה של
14 המחסן שבאת לאימי והראית לה איך דולף, שיחקת אותה ליד אימי, אימא שלי ראתה אותך
15 במצב כזה שהיה לך בעיות עם עמידר, אני עשיתי אחד ועוד אחד".
16 (עמ' 23 ש' 11-18).
17 "אחרי שאימי שברה את הירך, גם נכנס לה קצת פחדים, לפני כן, לפעמים יישנה לבד, לפעמים
18 הבת של ש.ע., הבן של א', אבל לא היה קבוע, אחרי ששברה את הירך נכנסה לפחדים, והייתה
19 צריכה שמישהו יישן אצלה ו-י.פ. אמר לה שתישן אצלו, זה להעלות מדרגות, עוד ועוד, לעשות
20 פרסה לעלות עוד...בשביל להגיע אליו הביתה, אימא שלי אמרה שהיא הולכת לבית של י.פ.
21 ואין אף אחד בבית, אמרתי לה את לא פוחדת שם? את לא צריכה את העינוי שם. בתקופות
22 שהוא רצה לשבת לה על הקודקוד הוא ישן אצלה, אבל ברגע שנגמר הסיפור, פתאום כבר לא
23 יכל לגור בדירה הזו ואין לו כוח לישון בדירה הזו, זה אחרי החתימה ואמרתי לו למה אתה
24 עושה לה את זה? למה העינוי? אתה מבלה, מסתובב, כשאתה בא, היא יישנה, אז מה זה משנה
25 אם תישן אצלה...."
26 (עמ' 22 ש' 28 עד עמ' 23 ש' 4).
27 158. המתנגדת 2 העידה כי המנוחה חשה מאוימת מהמבקש ולכן לא סיפרה לה על הצוואה. וגם
28 המבקש הסתיר זאת ממנה, וכאשר הגיע מכתב התראה מעו"ד על אי תשלום בגין עשיית
29 הצוואה והיא שאלה את אימה באשר למשמעותו, והיא "אמרה שזה כלום", ואז התקשרה
30 למבקש שאמר לה "לא בגלל ש.פ.מ. חולה אני אטפל אז בצוואה" (עמ' 25 ש' 1-4).
31 ובהמשך: "זה הדבר שהכי כואב לי בחיים, שכל דבר היא אמרה לי, כי אם היא לא הייתה
32 מאוימת על ידי י.פ. וכולם יודעים את זה, גם אתה פחדת ממנו שהוא דפק לך עיניים בחוץ.
33 הוא פשוט ישב כמו נקר וניצל את התמימות שלנו, עניין אותנו רק לטפל באימא..."
34 (עמ' 32 ש' 20-22).

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

ת"ע 44460-07-14 מ.א.נ' פ.י. ואח', 44781-07-14, ת"ע 44592-07-14

- 1 159. המדריכה גב' קאלו העידה "כל השיחות שלי עם גב' מ.פ. ז"ל היא הייתה מדברת על י.פ., על
2 המסכנות שלו שהוא גרוש" (עמ' 49 ש' 11-12).
- 3 160. המבקש העיד כי בשנים 2009 עד 2012 עבד בהתנדבות ולא קיבל שכר והתקיים מקצבה בסך
4 של 2500 ₪ (עמ' 68 ש' 10-21). הודה בעדותו כי שיתף את אימו כי הוא מתקיים מקצבה בלבד
5 (עמ' 68 ש' 27) וגם כי הוא מתגורר בדירת עמידר שאינה בבעלותו וכי יש לו חוב לעמידר (עמ'
6 70 ש' 6-7 ו-10).
- 7 161. התובע העיד כי הוא חזר לעפולה ב-2009 והצוואה נערכה כשלושה שבועות עד ארבעה שבועות
8 לאחר מכן (עמ' 69 ש' 29-32).
- 9 162. אציין כי לא נתתי אמון בעדותו של המבקש. כך גם גרסתו כי אימו החליטה לתת לו את דירתה
10 חודש בלבד אחרי שחזר לגור בקרבתה בעפולה, בסמוך לנפילתה ושבירת הירך, תוך הדרת כל
11 אחיו ובפרט מתנגדת 2 שהייתה אשת סודה וטיפלה בכל ענייניה, תוך הסתרת העניין מהם חרף
12 ידיעתו כי קיימת צוואה קודמת הכוללת ציווי לספר תורה על שמה ועל שם בעלה, אינה אמינה
13 בעיני.
- 14 163. ייאמר כי בהקשר השפעת הנהנה על המצווה, מדובר בקו הגבול בין השפעה בלתי הוגנת ובין
15 השפעה לגיטימית וטבעית. לטעמי עברה ההשפעה את אותו קו גבול שנועד להביא את המנוחה
16 לעשות צוואה שאינה משקפת את רצונה אלא את רצון המבקש. התרשמתי כי המנוחה תומרנה
17 על ידי המבקש לערוך צוואה לטובתו באשר יצר בפניה מצג עד כמה הוא מסכן גרוש 4 פעמים,
18 מתקיים מקצבת נכות, לא עובד, גר בצריף דולף.
- 19 הרצון של המבקש לקבל את הדירה, העובדה כי חזר לעיר בו גרה המנוחה רק ב-2009 לאחר
20 ששנים גר רחוק ממנה, לן בביתה בלילות רק חודש ימים, עד לעשיית הצוואה, כאשר עולה
21 מעורבות שלו בעריכת הצוואה, הם שמכריעים את הכף לחובתו.

ט. מבחן נסיבות עריכת הצוואה

- 22
- 23
- 24
- 25 164. מבחן עזר זה נועד לבחון את נסיבות עריכת הצוואה. בין היתר נבחנת מידת מעורבותו של הנהנה
26 מהצוואה בעריכתה. לעניין זה רלוונטי סעיף 35 לחוק הירושה הקובע כדלקמן:
27 "35. הוראת צוואה, פרט לצוואה בעל-פה, המזכה את מי שערך אותה או היה עד לעשייתה או לקח
28 באופן אחר חלק בעריכתה, והוראת צוואה המזכה בן-זוגו של אחד מאלה - בטלה."
- 29 165. חשוב לציין כי ישנם מקרים בהם הנהנה יהיה מעורב בעריכת הצוואה באופן כזה שמעורבותו לא
30 תעלה לכדי לקיחת חלק בעריכתה, אולם יהיה בכך להוות שיקול רלוונטי להקמת חזקה בדבר
31 קיומה של השפעה פסולה. וראו בעניין זה את שקבע כב' השופט א' רובינשטיין בע"א 5869/03
32 **חרמון נ' גולוב** (24.10.2004):
33 " בסופו של יום עולה אפוא כי הבחינה אם נטל הנהנה חלק בעריכת הצוואה צריך שתיעשה באשר
34 לכל מקרה ונסיבותיו ונוכח מידת האינטנסיביות והחומרה של מעורבות הנהנה בעריכת הצוואה:

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

ת"ע 44460-07-14 ת"ע מ.א.נ' פ.י. ואח', 44781-07-14, ת"ע 44592-07-14

1 ע"א 7506/95 שוורץ נ' בית אולפנא בית אהרון וישראל [13], בעמ' 227-228 (השופט ריבלין); ע"א
2 148/96 בקשי נ' סלמן [14], בעמ' 847 (המשנה לנשיא ש' לוי). השכל הישר מורנו גם כי
3 הצטברותם של אירועים וזיקות שאולי כל אחד מהם כשלעצמו לא היה בו כדי להציב תווית של
4 נטילת חלק בעריכת הצוואה, בהיקבצם יחד ב"מבט-על" אל המכלול, יוצרים הם אותה
5 השתתפות בעריכתה שיש בה כדי לפסול. לא הרי טלפון בלבד אל עורך-הדין לקביעת פגישה כהרי
6 העברת תוכן הצוואה אליו על-ידי הנהנה לשם הכנתה, ולא הרי תשלום שכרו של עורך-הדין על-
7 ידי הנהנה בעומדו לבדו כהרי הצטרפו לנושאים אחרים".
8 166. בהקשרים ספציפיים נקבע, בין השאר, כי ההוראות לעורך-דין באשר לכתיבת הצוואה
9 הניתנות באמצעות הנהנה עשויות להתפרש לעתים כך שפעולת עורך-הדין אינה בחינת
10 "התחלה חדשה" של הכנת הצוואה, בלי לקבוע מסמרות (ראו: עניין בנדל [11], בעמ' 109
11 (השופט ברק); ע"א 1079/92 גדליה נ' דאלי [15], בעמ' 438 (השופט דורנר)). במקרים רבים
12 תהא השאלה מה הוא חלקו ה"אמיתי" של המצווה בעריכת הצוואה, ומה חלקם של הנהנים.
13 נקבע בעבר כי העברת הפרטים לעורך-הדין על-ידי מי שעשוי להיות הנהנה על-פי הצוואה אכן
14 מחייבת בחינה זהירה אם היה בדברים שמסר משום ביטוי לרצונו של המצווה, אף אם אין בכך
15 כדי לפסול מכול וכול צוואה בשל השתתפות בעריכתה (ע"א 2014/95 פרל נ' בס [16], בעמ' 305
16 (השופט בניש) והאסמכתאות המובאות שם). גם העובדה שהנהנית הביאה את המצווה
17 לעורך-הדין שטיפל בעבר בעניינה שלה לא פורשה כעולה כדי נטילת חלק בעריכת הצוואה (ע"א
18 2500/93 הני"ל [7], בעמ' 347-349 (השופט בניש)). לדידי, כל אלה אכן מחייבים בדיקה זהירה
19 של העובדות הפרטניות בכל מקרה, וזאת יש להטעים".
20 167. המבקש הצהיר כי המנוחה סיפרה לו כמו לשאר אחיו כי בכוונתה להכין צוואה חדשה. כך גם
21 ספרה לו כי אחיו ואחיותיו ניסו להניא אותה מלצוות כפי שבקשה, אך היא התעקשה ועמדה
22 מולם ונתנה להם הסברים (סעיפים 3-4 לתצהיר).
23 168. להצהרתו בוקר אחד אימו הודיעה לו כי היא הולכת למשרד עורכי דין, "באותו היום
24 התקשרה אליי מהטלפון הנייד שלה והסבירה לי היכן היא נמצאת ואז פגשתי אותה לאחר
25 שסיימה את עשיית הצוואה במשרד עורכי הדין. היא הגישה לי את הצוואה ומשם נסענו
26 באוטובוס הביתה" (סעיף 7). עוד הצהיר כי אינו מכיר את משרד עו"ד, לא ביקר בו מעולם,
27 לא תיאם את הפגישה של אימו במשרד להכנת הצוואה (סעיף 8).
28 169. התובע העיד כי לא ליווה את המנוחה למשרד עו"ד, אלא היא נסעה לשם לבד באוטובוס חרף
29 מגבלת התניידותה וחרף העובדה כי מאז נפילתה מתנגדת 2 הייתה לוקחת אותה לכל מקום.
30 "ש. אתה דואג לאמא, לא שאלת אותה אם לקחת אותה
31 ת. לא
32 ש. היא אמרה לך שהיא הולכת לעו"ד לעשות צוואה, לקחה את האוטו ונסעה לעו"ד
33 ת. אין לי אוטו וגם לה אין.
34 ש. איך היא נסעה לשם

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

ת"ע 44460-07-14 מ.א.נ' פ.י. ואח', 44781-07-14, ת"ע 44592-07-14

- 1 ת. כמו שהיא הלכה למספרה ולמועדון ושהיא הייתה צריכה ללכת לקופת חולים ולעיר
2 באוטובוס
- 3 ש. אני רוצה להזכיר לך זה היה ב- 12/09, אמא נפלה ב- 1/09 ומאז היא הייתה עם מקל ואתה
4 אומרת שמאז ש.ע. הייתה לוקחת אותה לקניות
5 ת. היא הייתה עושה רשימה וש.ע. הייתה מביאה לה את הקניות.
6 ש. אמא שלך אמרה שהיא הולכת ונוסעת באוטובוס ואתה בבית יושב
7 ת. נו
- 8 ש. לא אמרת לה אם היא צריכה עזרה, לא אמרת לש.ע. תשמעי אמא הולכת שמישהו יתלווה
9 אליה
- 10 ת. לא, איך היא הייתה הולכת למועדון
11 ש. האמא עולה לאוטובוס
12 ש. אמא עושה צוואה ומתקשרת למי
13 ת. היא התקשרה אליי מהמשרד של עו"ד גל שאני יבוא לקחת אותה
14 ש. מאיפה יש לה את המספר
15 ת. יש לה בנייד את המספרים של כל הילדים
16 ש. אמא נוסעת באוטובוס לעשות צוואה, סיימה לעשות צוואה במקום לחזור באוטובוס היא
17 מתקשרת...
18 ת. נכון שאלה אותי איפה אני אם אני יכול לבוא לאסוף אותה ...
19 ש. היא מתקשרת אליך ואומרת לך לאסוף אותה, איפה היית בבית
20 ת. הייתי בכיוון העיר
21 ש. שינית את התוכניות שלך לאסוף את אמא כדי לוודא שהצוואה תהיה אצלך בכיס
22 ת. לא
23 ש. היה חשוב לך ללכת לאסוף את אמא כדי לקבל עותק מהצוואה
24 ת. לא
25 ש. שאמא נתנה לך עותק מהצוואה עיינת בה מה אמרה לה
26 ת. ראיתי ואמרתי לה תודה".
- 27 149. גרסתו של המבקש לא אמינה בעיניי, ויש בה משום ניסיון להמעט ממידת מעורבותו הפסולה
28 בעריכת הצוואה.
- 29 150. בינואר 2009 נפלה המנוחה ונגרם לה שבר בירך והיא התניידה מאז בעזרת הליכון. אין זה
30 מתקבל על הדעת כי המנוחה הצליחה בגפה ולמרות קושי בהתניידות לעלות לאוטובוס ללא
31 כל סיוע מצד מי מבני משפחתה להגיע בכוחות עצמה לעו"ד שהיא לא מכירה ומעולם לא
32 הייתה אצלו כדי לערוך צוואה וזאת ללא כל תיאום פגישה מראש וללא אמצעי תשלום ותעודת
33 זהות. תמונה עוד יותר כי המבקש לא הציע להתלוות למנוחה חרף העובדה כי שיתפה אותו
34 ברצונה לערוך צוואה באותו היום.

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

ת"ע 44460-07-14 ת"ע מ.א.נ' פ.י. ואח', 44781-07-14, ת"ע 44592-07-14

- 1 151. בניגוד לעדות המבקש, המנוחה לא עשתה בכלל שימוש בתחבורה ציבורית רגילה למועדון
2 אלא בהסעה מאורגנת (דוח המעקב מיום 28.10.2009).
- 3 152. בנוסף העידה נתבעת 2 שעדותה הייתה אמינה עליי, כי היא ליוותה את המנוחה לכל מקום
4 ואף למועדון: "...שתהיה יותר שמחה ואז החלה התדרדרות של המצב, ואמרתי לי שאקח אותה
5 למועדון קשישים, 7.5 דקות בדיוק לשם, אם בהליכה ברגל או באוטובוס, היא לא הלכה לבד
6 בחיים, היא הלכה איתי, אני לקחתי את אימי למועדון" (עמ' 26 ש' 19-16).
- 7 153. עוד סיפרה כי המנוחה אמרה לה כי המבקש הוא זה שלקח אותה לעו"ד (עמ' 25 ש' 11) כך
8 גם העידה מתוך קרבתה למנוחה כי: "אין מצב בשום מקום בעולם שאמי הגיעה למשרד של
9 עו"ד אמיר לבד" (עמ' 31 ש' 10).
- 10 154. בתום עשיית הצוואה במשרד עו"ד גל המנוחה התקשרה דווקא לתובע שיאסוף אותה וזאת
11 על אף שאיש הקשר הקבוע שלה זאת מתנגדת 2.
- 12 155. המבקש העיד כי הוא לא מסר עותק מהצוואה למתנגדים ואף לא עדכן אותם כי המנוחה
13 שינתה את הצוואה והוריש לה את כל רכושה (עמ' 73 ש' 33-32).
- 14 156. בתצהיר עדותו המשלים הצהיר המבקש כי התקבל מכתב התראה מעו"ד גל מאחר והמנוחה
15 לא שילמה עבור עריכת הצוואה.
- 16 המתנגדת 2 נחקרה על כך והעידה כי אמנם התקבל מכתב התראה, ופנתה דווקא למבקש
17 לעניין המכתב מכיוון שהמנוחה אמרה שהוא לקח אותה, ונטען על ידו: "לא בגלל שפ.מ. חולה
18 אני אטפל אז בצוואה" (עמ' 25 ש' 3-2 ועמ' 33 ש' 1-2).
- 19 157. כך גם העידה כי במכתב היה כתוב "חובד" ולא צוואה, כך שלא ניתן היה ללמוד ממכתב
20 ההתראה כי המדובר היה בצוואה (עמ' 25 ש' 6).
- 21 158. לא ניתן הסבר המניח את הדעת לעובדה כי המנוחה לא שיתפה את ביתה המתנגדת 2 ברצונה
22 לערוך צוואה חדשה ולהוריש את כל רכושה למבקש לאור הקשר האמיץ ביניהן כפי שהגדיר
23 המבקש עצמו שהיא הייתה אשת סודה של אימו המנוחה וזו שיתפה את מתנגדת 2 בכל (עמ'
24 70 ש' 34-30) וכפי שתיארה מתנגדת 2 "כל החיים של אימי הכל היה דרכי" (עמ' 31 ש' 13).
- 25 159. מעדותו של המבקש עצמו עולה חוסר הגיונה של הצוואה והעדר השתלבות עם העובדות
26 האובייקטיביות. והיא הנותנת כי המבקש היה מעורב בעריכת הצוואה בכל שלביה – הוא זה
27 שהביא את המנוחה לעו"ד גל, דאג להעביר לו את כל הפרטים, החזיר את המנוחה מעו"ד,
28 והסתיר מיתר אחיו כי המנוחה שינתה את הצוואה בהשפעתו והדירה אותם מכל רכושה.
- 29
- 30 י. שונות - התנהלות המבקש לאחר פטירת המנוחה
- 31
- 32 149. המבקש החל בהליכים לקיום צוואת המנוחה 11 ימים לאחר פטירתה.

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

ת"ע 44460-07-14 ת"ע מ.א.נ' פ.י. ואח', 44781-07-14, ת"ע 44592-07-14

- 1 150. לצורך כך פנה למשרד עו"ד גל ללא תיאום פגישה מראש. והעיד על כך : "זה משרד שאתה
2 כנס דלת נפתחת לא צריך פגישה " (עמ' 66 ש' 26). תמוה כיצד ידע זאת המבקש אם לגרסתו
3 לא הכיר את עו"ד גל ולא ליווה את המנוחה לשם.
4 151. הבקשה לקיום הצוואה הוגשה בחטף בתוך תקופת האבל ללא יידוע המתנגדים (עמ' 66 ש'
5 31-32).
6 152. המתנגדים הצהירו כי המבקש רימה והטעה אותם במכוון, מכיוון שהאחים במהלך האבל
7 ("שבעה") שוחחו על כך שבכוונתם למלא את רצון אמם בצוואתה מיום 31.1.05 ולקנות ספר
8 תורה ואחר כך לחלק יתרת העיזבון שווה בשווה בין כולם, וכולם הסכימו כולל המבקש כי
9 הם יחלו בהליכים רק בחלוף שנה מן הפטירה.
10 153. המבקש בחקירתו נשאל: "היה סיכום שתמתינו עד אחרי השנה?" והשיב: "הם לא עמדו
11 בסיכום ובשבעה הם חילקו את הזהב....." (עמ' 67 ש' 1-3).
12 154. אלא שהמבקש לא גילה למתנגדים כי יש בידו צוואה של המנוחה לפיה הוא היורש היחידי
13 תוך שהמנוחה חוזרת בה כביכול מכוונתה לרכוש ספר תורה ולהנציח את זכרה וזכר האב
14 המנוח והעמיד פנים לפיו בכוונתו למלא אחר צוואת המנוחה הראשונה.
15
16 **יא. אחרית דבר**
17
18 160. ממכלול העדויות והראיות עולה כי המבקש ניצל את מצבה הירוד של המנוחה והשפיע עליה
19 באופן בלתי הוגן לעשות צוואה מכוחה הוא הנהנה היחידי, תוך הדרת שאר ילדיה שהיו בקשר
20 עימה והיו חלק בלתי נפרד מחייה עד ימיה האחרונים.
21 161. המתנגדים העידו בדבר רצונה של המנוחה כי יכתב ספר תורה לעילוי נשמתה ונשמת האב
22 המנוח כפי שצוין בצוואה המוקדמת. בצוואה המאוחרת לא צוינו הסיבות בגין החליטה
23 המנוחה לשנות את צוואתה ולכתוב אחרת שאינה מכבדת את רצונה של המנוחה להנציח
24 זכרה בספר תורה ובה היא מדירה את המתנגדים. גרסאותיו של המבקש לשינוי הצוואה
25 נסתרו. כך שלמעשה, לא נמצאה כל הצדקה הגיונית לצוואה המאוחרת.
26 162. זוהי צוואה שיש סביבה מצבור גדול של תהיות וסימני שאלה הן באשר לאופן עריכתה והן
27 באשר לעצמאותה וכשירותה של המנוחה. ואולם, אין ספק בדבר מידת השפעתו ומעורבותו
28 של המבקש בעריכתה. ניתן לומר על הצוואה בבטחה שהיא אינה מבטאת את רצונה האמיתי
29 של המנוחה.
30 163. ממכלול הנימוקים שפורטו, אני מוצאת לנכון לקבל את ההתנגדות לקיום הצוואה מיום
31 20.12.2009 ומורה על ביטולה.
32 164. אני מורה על קיום הצוואה המוקדמת יותר מיום 31.1.05 בהינתן העובדה כי לא נטען לקיומן
33 של צוואת אחרות זולת אלו.
34 165. המתנגדים ימצאו פסיקתא של צו קיום לצוואה הראשונה לחתימתי.

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

ת"ע 44460-07-14 ת"ע מ.א.נ' פ.י. ואח', 44781-07-14, ת"ע 44592-07-14

1 166. המבקש יישא בהוצאות ההליך ושכ"ט עו"ד בסכום כולל של 18,000 ₪ לטובת המתנגדים
2 אשר ישולמו תוך 45 ימים, ולא יישאו הפרשי הצמדה וריבית כדין מתום המועד שנקבע
3 לתשלום ועד למלוא פירעונם.

4
5
6
7
8
9

ניתן היום, כ"ה תשרי תשפ"א, 13 אוקטובר 2020, בהעדר הצדדים.

רונית גורביץ, שופטת

10
11
12
13